

Masteroppgave

Ambisjonen om norsk klimalederskap: Grønnvasking eller edle motiver?

En case-studie om Norges motivasjoner for klimalederskap

Johanne Melbostad Eriksen

Masteroppgave i statsvitenskap
Vår 2023
45 studiepoeng
Antall ord: 28436

Institutt for statsvitenskap
Universitetet i Oslo

Forord

Med denne masteroppgaven legger jeg min fem år lange studenttilværelse bak meg og retter blikket mot nye og spennende utfordringer. Oppgaven belyser en tematikk jeg har et stort engasjement for, og er resultatet av hva som har vært en svært lærerik og inspirerende prosess.

Jeg ønsker å rette en stor takk til mine veiledere Jon Hovi og Vegard Tørstad for verdifulle innspill og støtte i arbeidet med denne oppgaven. Takk for at dere besvart mine mange spørsmål og delte deres kunnskap med meg. Videre ønsker jeg å takke alle informantene som har bidratt til denne oppgaven. Takk for at dere tok dere tid til å prate med meg og for at dere delte generøst av deres kunnskap og erfaringer. Det var utrolig inspirerende å prate med dere alle.

Videre vil jeg takke Andreas. Takk for at du er min største støttespiller og for at du alltid får meg til å smile. Jeg vil også takke mamma, pappa og Amund for støtte og heiarop, og for at det alltid har vært rom for samfunnsdebatt rundt middagsbordet. Det var der mitt samfunnsengasjement begynte.

Til slutt vil jeg takke alle de fantastiske folka jeg har blitt kjent med gjennom studiene i Trondheim, Madrid og Oslo. Jeg håper våre veier krysses igjen.

Mai 2023, Oslo

Sammendrag

Lederskap anses av mange som avgjørende for å lykkes med internasjonalt klimasamarbeid, og Norge har i mange år ønsket å innta en lederrolle i de internasjonale klimaforhandlingene. Det kan imidlertid være krevende å forstå hvorfor Norge – en av verdens største olje- og gasseksportører – ønsker en slik rolle. Noen setter også spørsmålsteget ved om norske myndigheter har utelukkende edle motiver eller om lederskapsambisjonen snarere er en strategi for å grønnvaske Norge. Ved hjelp av tre teoretiske tilnærminger søker denne oppgaven å identifisere motivasjonene bak den norske ambisjonen om lederskap. Gjennom å intervjuer de som deltar i utformingen av Norges posisjoner eller av andre grunner besitter mye kunnskap om Norges internasjonale klimapolitikk, søker oppgaven å identifisere hvilken eller hvilke forklaringer som best forklarer Norges ønske om å innta en lederrolle i klimaforhandlingene.

Jeg finner at Norges motivasjoner er sammensatte. De inkluderer så vel normative hensyn som ivaretagelse av egeninteresser og søken etter status. Oppgaven viser at norske olje- og gassinteresser legger føringer på hvordan Norge utøver sin innflytelse og hva landet ønsker at partene skal enes om, men ikke i den grad at norske myndigheter vil motarbeide enighet eller samarbeid for å ivareta sine egeninteresser. I lys av lederskapslitteraturen virker Norge som en ideell leder på grunn av sine interesser, og fordi landet er villig til å legge disse interessene til side for å fremme et kollektivt mål. Den norske ambisjonen om klimalederskap utløper derfor fra edle motiver, selv om norske myndigheter vil gjøre det de kan for at innretningen på det internasjonale samarbeidet skal være forenlig med landets egeninteresser. Oppgaven finner også at normer er sentrale for å forklare den norske ambisjonen om lederskap. Betydningen av normer bør altså ikke undervurderes, selv når det å følge dem kan gå på bekostning av økonomiske egeninteresser.

Innhold

1 INNLEDNING	1
1.1 Problemstilling	2
1.2 Litteraturgjennomgang	3
1.3 Bidrag til litteraturen	11
1.4 Fremgangsmåte	12
1.5 Oppgavens oppbygning	12
2 AMBISJONEN OM NORSK KLIMALEEDERSKAP	14
3 TEORETISK RAMMEVERK	17
3.1 Forklaring 1: Et ønske om å gjøre det som er passende	18
3.2 Forklaring 2: Et ønske om å ivareta statlige interesser	20
3.3 Forklaring 3: Et ønske om status og politisk kapital	23
4 FREMGANGSMÅTE: CASE OG KVALITATIVE INTERVJUER	25
4.1 Forskningsdesign: Valg av case og bruk av teori	25
4.2 Kvalitative intervjuer	26
4.3 Gjennomføring av intervjuene	30
5 EMPIRISKE OBSERVASJONER	32
5.1 Forklaringer	32
5.2 Norge: Et land egnet for å lederskap i klimaforhandlingene?	37
5.3 Kostnadseffektiv tilnærming: en kombinasjon av økonomi og miljøvern	43
5.4 Politisk enighet	47
6 DISKUSJON	49
6.1 Norges mulighet for lederskap	49
6.2 Norges motivasjoner for klimalederskap	50
6.3 Bidrag til lederskapslitteraturen	61

6.4 Teoretisk bidrag	65
6.5 Metodiske bemerkninger	67
7 KONKLUSJON	69
7.1 Oppsummering	69
7.2 Hovedkonklusjoner	70
7.3 Forslag til videre forskning	72
8 LITTERATURLISTE	73
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	83
Vedlegg 2: Informasjonsskriv	85

1 INNLEDNING

Klimaendringene er en av de største krisene verden står overfor i dag, om ikke den største. Gitt klimaendringenes globale påvirkning, er vi avhengige av en global respons for å bekjempe dem. FNs klimakonvensjon (UNFCCC) står i en særstilling når det kommer til å støtte staters arbeid med å løse et verdensomspennende og svært komplekst problem, hvor løsningen bl.a. krever at vi fundamentalt endrer energisystemet den moderniserte verden er bygget på (IPCC, 2022). Ifølge FNs klimapanel sin rapport fra 2022 er det lite som vitner om at de nødvendige endringene har skjedd, og FNs generalsekretær António Guterres poengterte etter lanseringen at kull og fossilt brensel fortsatt kveler menneskeheten (Guterres, 2022). Guterres vektla også at rapporten er en fordømmende anklage mot mislykket klimalederskap og kalte fraværet av lederskap kriminelt (Guterres, 2022).

I tråd med Guterres sitt budskap, er lederskap en nødvendig betingelse for at internasjonale forhandlinger skal lykkes og at stater kommer til enighet om betingelsene i en internasjonal avtale (Young, 1991, s. 302). Lederskap ble også ansett som avgjørende da fundamentalt forskjellige land kom til enighet om Parisavtalen – en avtale som skal veilede medlemslandenes oppførsel og bidra til å løse klimautfordringen (Dimitrov, 2016, s. 9). Selv med Parisavtalen er på plass, er utslippene forventet å øke (Guterres, 2022). Lederskap forblir derfor viktig i de årlige klimaforhandlingene (COP), hvor partene til klimakonvensjonen møtes for å fremforhandle sterkere klimatiltak for å holde 1.5 graders målet i live (Lie & Stensaas, 2022).

Som en av verdens største olje- og gassseksportører (Norsk Petroleum, 2022), utpeker Norge seg som et interessant eksempel på et land som ønsker å være en leder i de internasjonale klimaforhandlingene. Flere har i nyere tid belyst dette «paradokset» (Eckersley, 2013; Harrison & Bang, 2022; Rosvold, 2022), og kjente klimaaktivister som Greta Thunberg og Vanessa Nakate har kalt Norge «hyklere» (Engen, 2023; Knežević, 2021). På den annen side hevder Boasson & Lahn (2016) at Norge har søkt å overkomme denne motsetningen gjennom å promotere en global og kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene – et klimapolitisk ideal som forener olje- og gassseksport med lederskapsambisjoner (s. 189-190). Victor (2016) går på sin side langt i å

fremheve Norges rolle i klimaforhandlinger og hevder at «There is no “small” country that has done more to advance cooperation on climate change than Norway» (s. 136).

1.1 Problemstilling

På grunn av Norges rolle som olje- og gasseksportør kan det være krevende å forstå hvorfor Norge ønsker å innta en slik rolle. *Ledere* skal ifølge eksisterende litteratur bruke sin innflytelse til å fremme et kollektivt mål (Malnes, 1995, s. 93) eller et felles gode (Underdal, 1994, s. 178). I klimaforhandlingene vil det være å bidra til å begrense klimaendringene, noe som vil kunne undergrave norske olje- og gassinteresser. Noen setter derfor spørsmålsteget ved om Norges lederskapsambisjon utelukkende utløper fra edle motiver eller om det heller er en strategi for å grønnvaske Norge. Noe av det samme påpeker også regjeringen når de sier at «vi må forvente at andre land og aktører følger nøye med på hvordan Norge balanserer rollen som klimapådriver og petroleumsnasjon» (St.meld. nr. 15 (2008-2009), s. 125).

Gitt at lederskap er nødvendig for at internasjonale forhandlinger skal lykkes, er det relevant å undersøke hva som motiverer Norge til å innta en slik rolle. Det er fordi motivasjonene vil ha betydning for hvordan Norge utøver sin innflytelse og hvilke løsninger de ønsker at landene skal enes om. Konseptualiseringen av lederskap er også blitt kritisert for ikke å beskrive hva som er ment å motivere ledere til å påta seg lederskap (Skodvin & Andresen, 2006, s. 18). Denne oppgaven søker derfor å bidra til denne litteraturen.

Problemstillingen oppgaven søker å besvare er følgende:

Hvorfor ønsker Norge å være en leder i internasjonale klimaforhandlinger, til tross for at landet er en av verdens største olje- og gasseksportører?

Oppgaven vil avgrenses til primært å gjelde den norske ambisjonen om lederskap mellom 2005 og 2021. To ulike regjeringer har sittet ved makten i dette tidsrommet – Stoltenbergs andre regjering (2005-2013) og Solberg-regjeringen (2013-2021). Avgrensningen vil derfor ta høyde for at norske myndigheters atferd i internasjonale forhandlinger påvirkes av hvem som sitter ved makten og at motivasjonen til Norge kan ha endret seg over tid. Jeg vil påpeke at denne avgrensningen ikke ble

vektlagt i datainnsamlingen da det kunne utelatt viktige historiske aspekter ved den norske lederskapsambisjonen – en ambisjon som oppsto før 2005 (Lahn & Wilson Rowe, 2015). Ambisjonen om norsk lederskap tok heller ikke slutt i 2021 (Regjeringen, 2021), og oppgaven søker derfor å forklare hvorfor Norge *ønsker* å være en leder. Avgrensningen vil likevel komme til syne i oppgavens bakgrunnsdel og i det teoretiske rammeverket.

Oppgaven konkluderer med at Norges motivasjoner for å innta en lederrolle er sammensatte. Rollen til normer, ivaretagelsen av egeninteresser og søken etter status er alle av betydning når en skal forklare det norske ønsket om klimalederskap. Oppgaven finner også at Norges vektlegging av egeninteresse ikke har betydning for hvorvidt Norge kan kalles en leder, da det ikke er noe som tilsier at Norge motarbeider kollektiv handling eller det kollektive målet om å begrense klimaendringene. I lys av lederskapslitteraturen fremstår Norge som en ideell leder på grunn av sine interesser, og fordi landet er villig til å legge disse til side for å fremme et kollektivt mål. Rollen til normer står også sentralt når en skal forklare den norske ambisjonen om lederskap. Betydningen av normer bør derfor ikke undervurderes, selv for et land som Norge, hvor det å følge dem kan gå på bekostning av egne interesser.

1.2 Litteraturgjennomgang

Da denne oppgaven har som mål å forklare den norske ambisjonen om lederskap, er det fruktbart å redegjøre for hva lederskap er, da det finnes en rekke måter å beskrive lederskap på. Det var også bakgrunnen for at Oran Young (1991) søkte å oppklare betydningen av lederskap i sitt banebrytende arbeid: *Political leadership and regime formation: on the development of institutions in international society*. Young (1991) og senere Arild Underdal (1994) sitt arbeid knyttet til lederskap danner i dag utgangspunktet for majoriteten av litteraturen om lederskap, og lederskap kan derfor ikke sies å være et omstridt konsept ifølge Parker & Karlsson (2013, s. 581-582).

For å kunne diskutere lederskap på en konsekvent måte som er i tråd med litteraturen vil denne oppgaven også ta utgangspunkt i definisjonene utarbeidet av Young (1991) og Underdal (1994). Videre vil jeg inkludere definisjonen utarbeidet av Raino Malnes (1995), da han i større grad spesifiserer hva som er målet med lederskap. Det er hensiktsmessig da målet med lederskap kan si oss noe mer om hva som kan være blant motivasjonen(e) for å påta seg en lederrolle. Selv om det finnes en rekke definisjoner av lederskap er det fire komponenter som inngår i samtlige av de

«klassiske» definisjonene (Parker & Karlsson, 2013). Det er ifølge Parker og Karlsson (2013): lederen, følgerne, formen på lederskapet og målet med lederskap (s. 582). En kort gjennomgang av de fire komponentene, samt en gjennomgang av lederskapslitteraturen er tema for neste del.

1.2.1 Hva er lederskap?

Lederskap, ifølge Young, «refers to the actions of individuals who endeavor to solve or circumvent the collective action problems that plague the efforts of parties seeking to reap joint gains in processes of institutional bargaining» (Young, 1991, s. 285). Underdal definerer på sin side lederskap som “an asymmetrical relationship of influence in which one actor guides or directs the behavior of others toward a certain goal over a certain period of time» (Underdal, 1994, s. 178). Malnes argumenterer også for at lederskap handler om å styre andres oppførsel, men at det ikke kan gjøres ved hjelp av makt, men heller gjennom å påvirke interessene og verdiene til aktørene (Malnes, 1995, s. 93). Lederskap er med andre ord avgjørende for å overkomme de kollektive handlingsproblemene¹ som preger internasjonale forhandlinger og som ofte vil hindre samarbeid (Parker & Karlsson, 2013, s. 580-581).

Ledere, den første komponenten av lederskap, er ifølge både Young og Underdal individer som deltar i internasjonale forhandlinger, ofte som representant for en stat (Underdal, 1994; Young, 1991). Underdal påpeker dog at statens kapabiliteter vanligvis avgjør hvorvidt et individ lykkes i å være en leder, heller enn evnene til individet som representerer staten (Underdal, 1994, s. 181). Malnes sier på sin side at ledere kan være både individer, regjeringer, byråkratiske etater og ikke-statlige organisasjoner (Malnes, 1995, s. 99).

Den andre komponenten, følgere, utløper fra Underdal sin definisjon av ledelse som fordrer et forhold mellom de som utøver innflytelse og de som følger (Underdal, 1994, s. 181). Det betyr at de som ønsker å være ledere er avhengig av å bli anerkjent som det av andre land (Parker & Karlsson, 2013, s. 583). Hvis ikke vil sannsynligheten for at andre land vil la seg påvirke svekkes (Parker & Karlsson, 2013, s. 583). For å få følgere må stater som søker å lede inkludere interessene til sine ønskede følgere i lederskapet (Schirm, 2010 i Parker & Karlsson, 2013, s. 583). Evnen til å

---

¹ Viser til en situasjon hvor det er best for en selv å ikke ta del i samarbeid, men hvor andre gjør det. Samtidig er det bedre for alle om alle inngår samarbeid, enn at ingen gjør det (Bugge, 2002).

tilby lederskap avhenger også av ressurser og innsats, men der innsats og taktikk i noen sammenhenger kan kompensere for manglende ressurser (Underdal, 1994, s. 181-182). Underdal sier at vi derfor kan forvente at stater som har liten tiltro til egen kompetanse eller er likegyldig når det kommer til de ulike alternativene i forhandlinger, vil være mer tilbøyelige til å ta rollen som følger eller akseptere andres lederskap (Underdal, 1994, s. 182).

Den tredje komponenten handler om hvordan staten/individet utøver sitt lederskap, dvs. hvordan de går fram for å påvirke oppførselen til de andre landene (Parker & Karlsson, 2013, s. 583). For å kunne undersøke den faktiske utøvelsen av lederskap uten å måtte vise til dets utfall, lagde Young (1991) analytiske skiller mellom de ulike formene for lederskap (s. 286). Denne oppgaven vil benytte seg av Parker & Karlsson sine fire former som igjen utløper fra Young, Malnes og Underdal sine arbeid (Parker & Karlsson, 2013). De deler inn lederskap i det følgende: strukturelt, retningsbestemt, idébasert og instrumentelt lederskap (Parker & Karlsson, 2013, s. 585-586).

Kort oppsummert er strukturelt lederskap at lederen bruker makt for å påvirke oppførselen til de andre i forhandlingene (Parker & Karlsson, 2013, s. 585). Det kan både være positive og negative insentiver, noe Young (1991) viser til som «arm-twisting and bribery» (s. 289). Retningsbasert lederskap kan sies å være eksempelets makt, der lederen gjennom egne handlinger viser vei. Det kan vise andre at noe er gjennomførbart samt redusere usikkerheten knyttet til om man som leder faktisk besitter viljen til å handle (Parker & Karlsson, 2013, s. 585). Idébasert lederskap handler om å endre hvordan man framstiller et gitt problem og å legge fram innovative løsninger for å løse det samme problemet (Parker & Karlsson, 2013, s. 585). Målet er da å endre preferansene til de andre i forhandlingene gjennom å vise til ny kunnskap eller konsekvensene av å ikke finne en løsning (Parker & Karlsson, 2013, s. 585). Til slutt er det instrumentelt lederskap som handler om å benytte seg av forhandlingsevner og å skissere avtaler på en måte som legger til rette for enighet (Parker & Karlsson, 2013, s. 585).

Den fjerde komponenten er målet ledere har med å utøve innflytelse over andres oppførsel (Parker & Karlsson, 2013, s. 584). Underdal påpeker at ledere skal ha en positiv påvirkning og ikke jobbe imot kollektiv handling (Underdal, 1994, s. 178-179). Young mener på sin side at egeninteresse kan forklare atferden til strukturelle ledere (Young, 1991, s. 293). Malnes spesifiserer målet med

lederskap og understreker at en leder er en som ser forbi egne interesser til fordel for interessene til en større gruppe, det vil si deres følgere (Malnes, 1995, s. 93-94). Fra lederrollen utløper det derfor et ansvar for en større gruppe, selv om det ikke betyr at ledere ikke har egeninteresser (Malnes, 1995, s. 94).

Det viktigste er ifølge Malnes (1995) at kollektive mål er hva som ligger til grunn for ledere sine initiativer (s. 94). I en forhandlingssituasjon, hvor også ledere vil ha en interesse i hva de får ut av ulike avtaler, vil deres handlinger kun klassifiseres som lederskap dersom de prioriterer kollektive mål over egeninteresse (Malnes, 1995, s. 94). I et koordinasjonsproblem hvor aktørene kan foretrekke ulike løsninger, vil en leder kunne sies å jobbe for et kollektivt mål gjennom å prioritere at partene kommer til enighet, heller enn å bruke energi på å skape enighet rundt sin foretrukne løsning (Malnes, 1995, s. 95). I sum vil en leder være villig til å gi slipp på sine interesser til fordel for å fremme et kollektivt mål (Malnes, 1995, s. 95).

1.2.3 Kritikk av lederskapslitteraturen

Selv om Parker & Karlsson (2013) hevder at lederskap ikke er et omstridt konsept, er det som nevnt innledningsvis blitt rettet kritikk mot konseptualiseringen av lederskap. Det er fordi konseptualiseringen av lederskap gjør det vanskelig å forstå hva som er ment å motivere ledere til å innta en slik rolle (Skodvin & Andresen, 2006, s. 18). Kritikerne hevder blant annet at av maktbasert lederskap (også kjent som strukturelt lederskap) står i kontrast med at ledere motiveres av kollektive mål fremfor mål som utløper fra egeninteresse (Skodvin & Andresen, 2006, s. 16-17). Videre hevder de at konseptualiseringen av lederskap anerkjenner at ledere også har egeninteresser, men at de samtidig er forventet å ofre noe (Skodvin & Andresen, 2006, s. 17). Det utelukker at egeninteresse kan være en motivasjon for å innta en lederrolle, og at potensielle ledere som har interesser som sammenfaller med det kollektive målet ikke vil kunne karakteriseres som sådan (Skodvin & Andresen, 2006, s. 17).

Saul & Seidel (2011) er enige i at de klassiske definisjonene av lederskap er tvetydige når det kommer til ledere sin motivasjon (s. 904). De hevder dog at ledere karakteriseres av deres intensjoner eller mål, heller enn hva som er motivasjonene for å nå målene (Saul & Seidel, 2011, s. 904). Saul & Seidel avviser derfor at intensjonen om å løse et kollektivt problem av altruistiske

årsaker er det eneste som karakteriserer en leder, så lenge det aktuelle problemet blir løst. Egeninteresse kan derfor også være en motivasjonen for å løse et kollektivt handlingsproblem og påta seg lederskap (Saul & Seidel, 2011, s. 904). Det avgjørende er at lederen ønsker å bidra, og får andre til å gjøre det samme (Saul & Seidel, 2011, s. 904).

1.2.3 Lederskap i klimaforhandlingene

Dersom man ønsker å forstå politikken bak regimedannelse, internasjonale forhandlinger og samarbeid, bør en studere atferden til de som påtar seg lederroller (Parker & Karlsson, 2013; Underdal, 1994; Young, 1991). Særlig viktig er lederskap i forhandlinger med mange aktører og saker (Underdal, 1994, s. 179-180), og kanskje derfor er mye av litteraturen om lederskap knyttet til klimaforhandlingene. Et globalt og komplekst saksområde sårbart overfor kollektive handlingsproblemer, og andre kompliserende faktorer som mangelen på komplett informasjon eller staters begrensede handlingsrom grunnet nasjonale reservasjoner (Parker & Karlsson, 2013; Young, 1991). Litteraturen knyttet til lederskap i klimaforhandlingene er også hva den neste delen vil omhandle.

Tilbud og etterspørsel

I lederskapslitteraturen er det vanlig å skille mellom de som tilbyr lederskap og de som etterspør lederskap, da lederskap fordrer et forhold mellom de to (Underdal, 1994, s. 181). I litteraturen om de som tilbyr lederskap i klimaforhandlingene er EU sin rolle spesielt fremtredende, da de siden begynnelsen av 1990-tallet har fremstilt seg som en leder (Kilian & Elgström, 2010), og med en uttalt ambisjon om å bidra til å løse klimautfordringen (Gupta & Ringius, 2001; Parker & Karlsson, 2017). Flere har undersøkt EU sitt potensial for lederskap, blant annet i kjølvannet av Kyotoprotokollen (Gupta & Ringius, 2001; Vogler, 2005) og Københavntoppmøtet i 2009 (Bäckstrand & Elgström, 2013).

Gupta & Ringius (2001) konkluderte med at EU i implementeringsfasen av Kyotoprotokollen hadde mulighet til å være en leder, men at de i større grad måtte benytte seg av potensialet som lå i en felles forhandlingsposisjon gjennom å forene sin nasjonale og internasjonale politikk, samt øke sin troverdighet som leder gjennom implementering av tiltak i medlemsstatene. I litteraturen

knyttet til Københavntoppmøtet – ofte omtalt som en generell «fiasko» og hvor EUs lederskap ble tilsidesatt av USA og BASIC-landene² (Kilian & Elgström, 2010, s. 267), fant Bäckstrand & Elgström (2013) at EU evnet å gjenoppta rollen som leder etter Københavntoppmøtet fordi de gikk bort fra en normativ tilnærming med «urealistiske forventninger», og valgte en mer pragmatisk strategi som brobygger i Durban i 2011 (s. 1369). Andre har hatt en mer spesifikk tilnærming og undersøkt EU-kommisjonens rolle knyttet til EU sitt klimalederskap (Skjærseth, 2017).

Videre har noen analysert hvordan EUs måloppnåelse, troverdighet og legitimitet har påvirket deres ambisjon om lederskap i klimaforhandlingene (Parker & Karlsson, 2010). De fant at EU er avhengig av troverdighet for å kunne utøve retningsbasert lederskap, noe som igjen krever at de forbedrer sin interne måloppnåelse (Parker & Karlsson, 2010, s. 941). Det er nært beslektet til litteratur som undersøker legitimiteten til ledere i de internasjonale klimaforhandlingene, og som fant at det ikke er *én* enkelt leder, men at det er utslagsgivende at de som søker anerkjennelse som leder fremstår som dedikert til å fremme felleskapets beste (Karlsson et al., 2012). Andre har søkt å forklare EUs måloppnåelse i forbindelse med Parisavtalen – en avtale som i stor grad er i tråd med unionens politiske mål (Oberthür & Groen, 2018).

Ved siden av den nokså omfattende litteraturen knyttet til EUs rolle i klimaforhandlingene, omhandler en del av lederskapslitteraturen USA (Kelemen & Vogel, 2010; Parker & Karlsson, 2018; Urpelainen & Van de Graaf, 2018) og fremvoksende økonomier sin rolle i klimaforhandlingene (Hurrell & Sengupta, 2012; Hurri, 2020; Jinnah, 2017). Noen ser også på hvordan små og mellomstore stater har lyktes i å utøve innflytelse i klimaforhandlingene (Edwards et al., 2017).

En annen vesentlig del av litteraturen handler om hvilke typer lederskap som har blitt utøvd i klimaforhandlingene (Parker & Karlsson, 2013, s. 588). I litteraturen trekker noen fram hvordan små utviklingsøystater (SIDS) sikret majoriteten av sine interesser i Københavnavtalen gjennom å spille på moral i sin utøvelse av lederskap, og det til tross for at de har svært lite strukturell makt (de Águeda Corneloup & Mol, 2014, s. 281). Andre har undersøkt hvordan EU klarte å etablere verdens første internasjonale kvotehandelsystem gjennom EU kommisjonens utøvelse av

---

² Brasil, Kina, India og Sør-Afrika

«entreprenør epistemisk ledelse», som kan sies å være i skjæringspunktet mellom det som i denne oppgaven kalles instrumentelt og idébasert lederskap (Skjærseth & Wettestad, 2010). Andresen & Agrawala (2002) undersøkte på sin side i hvilke stadier av klimaregimet de ulike lederskapsformene benyttes.

Den andre bolken av litteratur er knyttet til de som etterspør lederskap. Denne bolken omhandler hovedsakelig hvorvidt de som aspirerer til lederskap anerkjennes som ledere. I denne kategorien har noen undersøkt hvilke land som anerkjennes som ledere i de internasjonale klimaforhandlingene (Karlsson et al., 2011), men majoriteten har undersøkt hvorvidt EU oppfattes som leder av representanter fra ulike land (Elgström, 2007; Kilian & Elgström, 2010; Parker & Karlsson, 2017). Andre har undersøkt USA sin anerkjennelse som klimaleder (Parker & Karlsson, 2018).

Motivasjoner for lederskap

Basert på den korte oversikten over lederskapslitteraturen, er det tydelig at majoriteten av litteraturen omhandler de som tilbyr lederskap. Det er dog bare noen få studier som omhandler hva som motiverer stater til å påta seg og tilby lederskap (Oberthür & Roche Kelly, 2008; Schreurs & Tiberghien, 2007).

Oberthür & Roche Kelly (2008) peker i sin studie av EUs klimalederskap på tre strategiske motivasjoner for å påta seg lederskap. Først og fremst har klimapolitikk vært en viktig del av EUs integrasjonsprosess – noe de på tvers av landene kunne enes om (s. 43). For det andre har EUs avhengighet av å importere energi og den påfølgende usikkerheten knyttet til den fremtidige energiforsyningen ført til stor støtte i favør av en streng klimapolitikk (Oberthür & Roche Kelly, 2008, s. 43). For det tredje er EU sin støtte til multilateralisme forenlig med å støtte klimalederskap, også fordi klimaregimet har en høy internasjonal profil (Oberthür & Roche Kelly, 2008, s. 43-44).

Schreurs & Tiberghien (2007) fant at EUs klimalederskap er et resultat av at flere EU-land har påtatt seg en lederrolle, noe som var særlig synlig når de hadde formannskap i Det europeiske råd, og som i sum har styrket EUs helhetlige klimalederskap (s. 40). Videre peker de på rollen til EU-kommisjonen, som ser på klimaendringene som en av de viktigste og mest definerende spørsmålene

for EU (Schreurs & Tiberghien, 2007, s. 40). Gjennom å monitorere og sørge for at EU oppfyller målene i klimaavtaler, her i Kyotoprotokollen, viser de at EU både er villige, og har mulighet til å lede i utenrikspolitiske spørsmål (Schreurs & Tiberghien, 2007, s. 40). Ambisjonen om lederskap kan også ha vært en måte å styrke EU, gjennom å bygge koalisjoner med andre stater og dermed minimere styrkeforholdet ved siden av USA (Schreurs & Tiberghien, 2007, s. 41). I sum kan EUs klimalederskap sies å ha gagnet EU i den forstand at det har styrket EU som institusjon, men også bidratt til å fremme samarbeid for å oppnå et kollektivt gode, noe som tidvis har medført høye kostnader (Schreurs & Tiberghien, 2007, s. 41).

Relatert til litteraturen om motivasjoner for lederskap, har flere undersøkt hva som påvirker en stats miljø- og klimapolitikk. Noen har undersøkt de nasjonale karakteristikkene til «leaders» og «laggards» i miljøpolitikk, og fant indikasjoner på at et lands promotering av nasjonal politikk på internasjonalt nivå (pioneering behavior) avhenger av saken som diskuteres, da stater ofte prioriterer noen få saker, og hvor innenrikspolitikk og konkuranseevnen til nasjonal industri ellers er det avgjørende (Lieverink et al., 2009). Andre fant indikasjoner på at interesser (industri-spesifikke kostnader knyttet til utslippskutt) og normer fungerer som komplementære forklaringer av individuelle politiske preferanser (Bechtel et al., 2019).

Da litteraturen om motivasjoner for lederskap er nokså snever og hovedsakelig omhandler EU, er det hensiktsmessig å undersøke motivasjonene for lederskap, også hos land utenfor EU. Den norske regjeringen har også påpekt at: «som et land utenfor EU og andre store konstellasjoner har Norge også større fleksibilitet og mulighet til å manøvrere i forhandlingssituasjonen enn de fleste andre europeiske land» (Miljøverndepartementet, 2013, s. 15).

Norge og lederskap

Når det kommer til Norge og lederskap, har noen sett på hvordan Norge har handlet som leder og gått fram for å oppnå status i klimaregimet (Boasson & Lahn, 2016; Lahn & Wilson Rowe, 2015). Boasson & Lahn (2016) argumenterer for at Norge har handlet som en strukturell leder gjennom

finansielle bidrag til global kvotehandling og REDD+ initiativet³, og som en entreprenør i promoteringen av en global klimapolitikk (s. 200). I tillegg hevder de at Norge har vært en kognitiv leder da de har klart å endre preferansene til andre stater gjennom promoteringen av en global og kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene (Boasson & Lahn, 2016, s. 200). Dette samsvarer med hva andre skriver om at Norge gjennom å være en «brobygger, politikktreprenør og generøs finansiell bidragsyter» har fått status som et *foregangsland* i klimaspørsmålet (Lahn & Rowe, 2014, s. 140).

Videre skriver Eckersley (2013) om hvordan norske myndigheter sin diskurs signaliserer at de ønsker å være en klimaleder (s. 395). Andre hevder at på grunn av voksende ambisjoner både nasjonalt og internasjonalt vil det bli vanskeligere for Norge å innta en lederrolle uten å adressere egen olje- og gassproduksjon – noe de hittil har hatt muligheten til (Harrison & Bang, 2022, s. 18).

1.3 Bidrag til litteraturen

Oppgaven har til nå etablert hva lederskap er, oppsummert kritikken av lederskapslitteraturen, samt gitt en oversikt over denne litteraturen. Litteraturgjennomgangen har vist at den klassiske lederskapslitteraturen forklarer hva som er målet med lederskap, men utelater hva som motiverer stater til å innta en slik rolle. Malnes (1995) prøver å bøte på dette med å si at en leder er en som ser forbi egne interesser til fordel for interessene til deres følgere (s. 93-94), uten at det gjør det enklere å forstå hva som er ment å motivere ledere (Skodvin & Andresen, 2006, s. 25). Saul & Seidel (2011) mener på sin side at motivasjoner ikke er relevant, da ledere karakteriseres av sine mål.

Ser vi på den lille litteraturen som finnes om motivasjoner til ledere, og som omhandler EU, er noen motivasjoner strategiske (Oberthür & Roche Kelly, 2008), mens andre motivasjoner virker å sammenfalle med det kollektive målet om å begrense klimaendringene (Schreurs & Tiberghien, 2007). Mange av disse motivasjonene kan dog ikke tillegges Norge, da Norge står utenfor EU og er en olje- og gassseksportør. Det at Norge ikke er medlem av EU gir også landet større fleksibilitet i forhandlinger (Miljøverndepartementet, 2013). Litteraturen om Norge handler på sin side om

---

³ Viser til at Norge siden 2007 årlig har bevilget opp til tre milliarder til det internasjonale arbeidet for reduserte utslipp fra avskoging og skogforringelse. Dette bevilges gjennom regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ (NICFI) (Norad, 2020).

hvordan Norge har gått fram for å få status som et foregangsland (Lahn & Wilson Rowe, 2015), eller hva slags lederskap de har utøvd (Boasson & Lahn, 2016), men ikke *hvorfor*. For å bidra til å fylle dette kunnskapshullet søker oppgaven å identifisere hva som kan motivere Norge til å påta seg lederskap i de internasjonale klimaforhandlingene.

Formålet med denne oppgaven er derfor todelt. For det første søker oppgaven å bidra til lederskapslitteraturen gjennom å belyse motivasjonene til en aspirerende leder og hvorvidt motivasjonene og Norges olje- og gassinteresser har betydning for om Norge kan karakteriseres som en leder. For det andre søker oppgaven å bidra til en større debatt i internasjonal politikk – nemlig hvorvidt stater motiveres av egeninteresse eller normative hensyn (March & Olsen, 1998), og hvorvidt små stater vil søke status i internasjonale fora (de Carvalho & Neumann, 2015). En grundigere gjennomgang vil bli gitt i kapittel 3.

1.4 Fremgangsmåte

For å oppfylle formålet med oppgaven og besvare oppgavens problemstilling vil jeg basert på tre teoretiske tilnærminger utarbeide tre forklaringer om hvorfor Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene. Gjennom å intervju de som deltar i utformingen av Norges posisjoner eller av andre grunner besitter mye kunnskap om Norges internasjonale klimapolitikk, søker oppgaven å identifisere hvilken eller hvilke forklaringer som best forklarer Norges ambisjon om klimalederskap. Felles for informantene er at de har deltatt i og/eller observert klimaforhandlingene de to siste tiårene, som medlem av Norges forhandlingsteam, som representant for en ikke-statlig organisasjon, eller som forsker.

1.5 Oppgavens oppbygning

Oppgavens første del vil etablere at Norge har en ambisjon om å være en leder i klimaforhandlingene. Den andre delen består av en oversikt over de tre teoretiske tilnærmingene oppgaven bygger på, og de påfølgende forklaringene. Den tredje delen handler om hvordan jeg vil gå fram for å besvare problemstillingen og de metodiske utfordringene. Den fjerde delen vil være en oversikt over det empiriske materialet, før den femte delen vil diskutere Norges motivasjoner for lederskap i lys av de teoretiske forventningene og det empiriske materialet. I den femte delen vil jeg også diskutere hvordan funnene i oppgaven kan bidra til henholdsvis lederskapslitteraturen og til debatten om den relative betydningen til normer og egeninteresse i utformingen av handling,

samt rollen til status. Oppgavens siste del er en konklusjon som oppsummerer oppgaven og funnene, samt gir forslag til videre forskning.

2 AMBISJONEN OM NORSK KLIMALEEDERSKAP

Den norske ambisjonen om klimalederskap kommer tydelig fram i regjeringskommunikasjon de siste to tiårene. Norge var blant annet et av få land som i forkant av klimatoppmøtet i København i 2009 ble invitert til å observere «Major Economies Meeting» ledet av USA– et møte som opprinnelig var forbeholdt verdens største økonomier (Lahn & Rowe, 2014, s. 140). Videre var Norge et av totalt tjue land som hadde plass ved forhandlingsbordet da Københavnavtalen skulle ferdigstilles (Lahn & Rowe, 2014, s. 126). Det er muligens derfor regjeringen uttalte at Københavnavtalens ambisjon ikke var i tråd med norske ønsker, men at «Norge satte sitt preg på forhandlingene» (Miljøverndepartementet, 2010, s. 4-5).

I årene før forhandlingene av det vi i dag kjenner som Parisavtalen var det tydelig at regjeringen ønsket å bidra i arbeidet for en ambisiøs klimaavtale. «Norge vil videre være en pådriver i arbeidet for en mer ambisiøs og mer omfattende klimaavtale etter Kyoto-perioden, med utgangspunkt i målet om at den globale temperaturøkningen skal holdes under 2 °C sammenliknet med førindustrielt nivå», sto det i stortingsmeldingen *Norsk klimapolitikk*, jf. St.meld. nr. 34 (2006-2007, s. 36). Dette standpunktet var gjennomgående i årene som fulgte (Meld. St. 14 (2010 – 2011); Meld. St. 21 (2011–2012); St.meld. nr. 15 (2008-2009). I tillegg til å være en pådriver for ambisiøse klimaavtaler, kommer det også fram at Norge sikter på å være «en brobygger mellom ulike grupper av land for å realisere de gode løsningene» (Meld. St. 14 (2010 – 2011, s. 16). Regjeringen fremhever at Norge kan være en brobygger fordi landet har et renommé som en «konstruktiv og nøytral partner» (Miljøverndepartementet, 2013, s. 15).

Disse målene gjenspeiles også i den offisielle strategien for de internasjonale klimaforhandlingene om Parisavtalen, en strategi som ble lagt fram i 2013. Der skrev regjeringen at «Norge vil fortsette å være en pådriver og konstruktiv partner i forhandlingene med sikte på å være ledende i arbeidet med å styrke det internasjonale klimaregimet under FN» (Miljøverndepartementet, 2013, s. 14). I denne strategien la regjeringen vekt på at Norge er «faglig sterk» og derfor har mulighet til å legge fram løsninger i forhandlingene (Miljøverndepartementet, 2013). Ved siden av å være en brobygger mellom industrialiserte og utviklingsland, ønsker Norge å bygge allianser med nordiske land og

EU, som har ambisjoner som ligner de norske, og som derfor kan øke sannsynligheten for gjennomslag i forhandlingene (Miljøverndepartementet, 2013, s. 15).

I tillegg til å uttrykke at Norge ønsker å være ledende i arbeidet med å styrke klimaregimet under FN, beskriver også regjeringen hvordan de bør gå fram for å kunne påta seg en slik rolle. De skriver: «at flere industrialiserte land viser vilje til konkret handling hjemme er en av flere viktige forutsetninger for framgang i forhandlingene. Det vil også være viktig for Norges mulighet til å spille en lederrolle i internasjonale forhandlinger at vi bidrar med betydelige tiltak i Norge» (St.meld. nr. 34 (2006-2007), s. 50). Regjeringen har holdt fast ved dette i senere år (Meld. St. 14 (2010 – 2011), s. 16; Meld. St. 21 (2011–2012), s. 68). Regjeringen viser også til internasjonale tiltak: «Norges klimaengasjement frontet gjennom blant annet klima- og skogsatsingen⁴», skriver regjeringen, «har høstet anerkjennelse internasjonalt og har bidratt til å styrke Norges troverdighet som aktør. Satsingen har også vært en døråpner og gitt Norge et bredere nedslagsfelt for samtale- og samarbeidspartnere i forhandlingene» (Meld. St. 21 (2011–2012), s. 68).

Eksemplene over er alle hentet fra en periode hvor Jens Stoltenberg var statsminister i Norge. Det er ikke mye som skiller strategien til Stoltenbergs andre regjering og Solberg-regjeringen. Solberg-regjeringen kaller også Norge for et «foregangsland» og vektlegger viktigheten av at Norge har ambisiøse klimamål (Meld. St. 13 (2014-2015), s. 7). De skriver at «... fordi Norge er et rikt industriland og foregangsland i klimaforhandlingene, bør vi øke ambisjonene fra 2020 til 2030». De påpeker også at Norge hadde en «sentral rolle» i forhandlingene om Parisavtalen og bidro til at landene kom til enighet (Meld. St. 41 (2016–2017), s. 10).

Den største forskjellen mellom de to regjeringene er at relasjonen til EU har styrket seg i årene etter at Solberg-regjeringen kom til makten, og at de i større grad snakker om Norges rolle i klimaforhandlingene som en del av et større europeisk felleskap (Meld. St. 13 (2014-2015); Meld. St. 41 (2016–2017)). Det pekes på at både Norge og EU ønsker å være brobyggere i forhandlingene og at de ved flere anledninger sammen har vært vertskap for møter «for å sikre framgang i klimaforhandlingene» (Meld. St. 13 (2014-2015), 2015, s. 11). Etersom USA valgte å trekke seg fra Parisavtalen, peker Solberg regjeringen på at det er desto viktigere for Norge å samarbeide med

---

⁴ Også kjent under forkortelsen REDD+

EU, da de etter all sannsynlighet vil ta over lederskapet i forhandlingene (Meld. St. 41 (2016–2017), s. 21).

I 2019 pekte regjeringen på at «Norge bruker hele verktøykassen av virkemidler for å fremme vår klima- og miljøpolitikk i multilaterale fora, fra politiske forhandlinger om avtaler og oppfølging av disse, til støtte til konkrete utviklingsprosjekter» (Meld. St. 27 (2018–2019), s. 49-50). De la til at Norge har påtatt seg en rekke lederroller under de internasjonale klimaforhandlingene (Meld. St. 27 (2018–2019), s. 50). I 2021 uttalte regjeringen at: «Noreg er ein stor bidragsytar internasjonalt for at landa skal auke klimaambisjonane for å gjere det mogleg å nå temperaturmålet i Parisavtalen. Eit sterkt klimadiplomati og støtte til arbeidet utviklingslanda gjer med klimatilpassing og lågutsleppsutvikling, er viktig» (Meld. St. 13 (2020–2021), s. 12).

Regjeringens uttalelser viser at Norge har en ambisjon om å være en leder i de internasjonale klimaforhandlingene. Rollen som olje- og gasseksportør utelukker derfor ikke en ambisjon om klimalederskap. Det er likevel ikke slik at alle land som livnærer seg på eksporten av fossil energi ønsker å være en leder i klimaforhandlingene. Australia og Canada er begge eksempler på land som er avhengige av fossil energi, men som tidligere ikke har ønsket å påta seg en lederrolle (Eckersley, 2016, s. 195-196). Dette hevder også norske myndigheter, som påpeker at andre land som eksporterer olje har hatt «langt mindre ambisiøse mål i internasjonale klimaforhandlinger» (St.meld. nr. 15 (2008-2009), s. 125).

3 TEORETISK RAMMEVERK

Lederskapslitteraturen fremhever at lederskap handler om å påvirke oppførselen til de andre aktørene i forhandlingene og de ulike lederskapsformene beskriver hvordan en leder går fram for å påvirke (Parker & Karlsson, 2013, s. 583). Oppgaven vil nå utarbeide tre forklaringer om hvorfor Norge ønsker å ha denne rollen. Da det ikke finnes så mye litteratur om hva som motiverer land til å påta seg en lederrolle, vil oppgaven benytte seg av teorier som konkretiserer hva som kan sies å motivere handling og trekke på litteratur om hva som kan forklare at stater inngår internasjonalt samarbeid.

Det teoretiske rammeverket består av tre teoretiske tilnærminger som igjen danner grunnlaget for tre forklaringer om hvorfor Norge ønsker å være en leder i internasjonale klimaforhandlinger. Til sammen dekker de et vidt spekter av motivasjoner som kan ligge til grunn for lederskap. Det inkluderer et ønske om å gjøre det som er passende, et ønske om å ivareta statlige interesser og et ønske om å høyne egen status. Videre knytter de to første teoriene oppgaven til en større debatt i internasjonal politikk som handler om betydningen av rollen til egeninteresse og/eller normer når en skal forklare hva som motiverer handling (Bechtel et al., 2019, s. 1334). Det eksemplifiseres i March & Olsen (1998) sitt arbeid hvor de skiller mellom handling som baserer seg på en konsekvenslogikk (interesse) og logikk om det passende (normer). Den tredje teorien knytter på sin side an til litteraturen som sier at stater vil søke status i internasjonal politikk (de Carvalho & Neumann, 2015).

Det er relevant å påpeke at debatten om viktigheten av nasjonale interesser og/eller normer ikke er et spørsmål om enten eller, men *hvorvidt* eller *når* det er sannsynlig at en av logikkene kan sies å utgjøre grunnlaget for handling (March & Olsen, 1998, s. 949). Thielemann (2003) understreker også at det to logikkene ikke kan skilles av henholdsvis materialistiske eller ikke-materialistiske motivasjoner (s. 255). For eksempel vil det å følge normer for å oppnå status, et ikke-materialistisk mål, ofte baserer en seg på en konsekvenslogikk (Thielemann, 2003, s. 255).

3.1 Forklaring 1: Et ønske om å gjøre det som er passende

Den første forklaringen vektlegger rollen til identitet, regler og institusjoner i utformingen av atferd (March & Olsen, 1998, s. 951). Forklaringen utløper derfor fra «logikken om det passende» som viser til dem som ser på handling som drevet av det som er «passende» og følelse av identitet (March & Olsen, 1998, s. 949). I denne logikken vil et individ prøve å oppfylle kravene som utløper fra identiteten som fremkalles i en spesifikk situasjon (March & Olsen, 1998, s. 951). Politiske aktører vil på sin side handle i tråd med de kjente, sosialt konstruerte reglene om hva som er forventet og hva som er akseptert (March & Olsen, 1998, s. 952). Handling kan derfor forklares gjennom å identifisere identitetene som fremkalles og meningen som blir tilskrevet en situasjon (March & Olsen, 1998, s. 951-952).

I klimaforhandlingene er det overordne målet å begrense global oppvarming til 1.5 grader slik det kommer frem i Parisavtalen (UNFCCC, 2015). Videre er det forventet at medlemslandene reduserer sine utslipp i tråd med sine nasjonalt fastsatte bidrag⁵. Fra klimakonvensjonen ble underskrevet i 1992 til Parisavtalen i dag, har noen veiledende prinsipper som fordeler ansvaret for utslippsreduksjoner blant medlemslandene vært sentrale i forhandlingene. Tørstad & Sælen (2018) peker på tre rettferdighetsprinsipper som omhandler ansvar, kapasitet og rettigheter (s. 643). Prinsippet om ansvar handler om at klimautfordringen skal løses av dem som kan sies å ha ansvar for den, og inkluderer prinsippet om at «forurensere betaler», og de med det historiske ansvaret (Tørstad & Sælen, 2018, s. 644). Prinsippet om kapasitet refererer til de som har kapasitet til å gjøre noe med problemet. Det kan handle om alt fra energieffektivisering til innovasjon, men der kapasiteten til å betale og finansielle ressurser er det vanligste (Tørstad & Sælen, 2018, s. 645). Til slutt handler prinsippet om rettigheter eller behov om at *alle* har rett til å slippe ut like store mengder klimagasser (Tørstad & Sælen, 2018, s. 645). Siden FN ikke har sanksjonsmuligheter dersom medlemslandene ikke følger disse prinsippene, kan disse prinsippene karakteriseres som normer eller regler om hva som er forventet og hva som er akseptert.

Historisk har Norge ved flere anledninger handlet ut fra verdimeslige motivasjoner, blant annet i engasjementspolitikken. Engasjementspolitikken omhandler hvordan regjeringen går fram for å utnytte og motvirke globaliseringens henholdsvis positive og negative sider (St.meld. nr. 15 (2008-

---

⁵ Nationally determined contributions (NDC)

2009), s. 11). Regjeringen skriver at engasjementspolitikken er «verdimessig motivert med utgangspunkt i uegennytt og menneskehetens felles interesser» og omfatter bl.a. bistand (St.meld. nr. 15 (2008-2009), s. 11). I en offentlig utredning om makt og demokrati i Norge står det at engasjementspolitikken er en del av Norges merkevarebygging og at «Bildet av Norge som en moralsk og humanitær stormakt har blitt et nytt nasjonalt symbol, på linje med andre symboler som former nordmenns nasjonale identitet» (NOU 2003:19).

Engasjementspolitikken til Norge fremstår fortsatt som ambisiøs i et globalt perspektiv. Norsk bistand utgjorde i 2020 1,1% av bruttonasjonal inntekt (BNI), noe som gjorde at Norge var ett av seks land som oppfylte FN-målet om at 0,7 % av BNI skulle være bistand (Norad, 2021). Gjennomsnittet blant medlemslandene i OECD utviklingskomite har ligget på 0,3 % (Norad, 2022), og kan indikere at Norge prioriterer bistand høyere enn mange andre land. Norsk bistand inkluderer også klimabistand, og tallene gjenspeiler tidligere litteratur som fremhever at Norge er en generøs bidragsyter i klimaregimet (se Boasson & Lahn, 2016; Lahn & Rowe, 2014).

Videre har Norge hatt en tydelig posisjon i fredsspørsmål i over hundre år, da Norge ifølge Leira (2013) har sett på seg selv som fredeligere enn andre og derfor hatt et oppdrag om å prøve å spre fred i verden (s. 353). En rekke karakteristikk har gjort Norge egnet til å drive mekling, blant annet den manglende ambisjonen om å være en stormakt, at Norge ikke har en imperialistisk fortid, den nære forbindelsen mellom stat og humanitære organisasjoner, en bred innenrikspolitisk enighet og tilgjengelige økonomiske midler (Leira, 2013, s. 349). Leira (2013) påpeker at Norge ikke bare har en mulighet til å gjøre en forskjell og bidra til endring, men at det er en moralsk plikt og hva som «gjør nordmenn norske» (Leira, 2013, s. 349). Norges lange fredstradisjon er ifølge Leira (2013) stabil, «not because it gives us what we want, but because it confirms us of being who we are» (s. 353). Norges tydelige posisjon i fredsspørsmål med andre ord tett knyttet til en følelse av identitet og reglene som utløper fra denne identiteten.

For å oppsummere hører Norge til i gruppen av industrialiserte land i klimaregimet som det forventes at skal ta spesielt stort ansvar for utslippskutt. Det grunner i et relativt høyt historisk ansvar for klimaforhandlingene og høy kapasitet til å bekjempe disse. Å fraskrive seg ansvaret for å begrense klimaendringene eller å øke sine utslipp vil derfor gå på tvers av normene som er etablert

i klimaregimet og motstride hva som er forventet og akseptert av et industrialisert land. Da Norge også besitter mange egenskaper som gjør landet egnet for mekling, forsterker det den moralske forventningen om at de bør ta påta seg en lederrolle. Videre har Norge en identitet som vil være forenlig med å innta en lederrolle og bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem. Motivasjonen bak det norske klimalederskapet kan derfor være norm-basert, med et ønske om å gjøre det som er «passende». Den første forklaringen er derfor:

Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene fordi det er moralsk riktig å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem, og det til tross for eller uavhengig av at det kan svekke landets egeninteresser.

Forklaringen er i tråd med den klassiske forståelsen av lederskap, som sier at ledere vil jobbe for å fremme et kollektivt mål og i prosessen «ofre» eller tilsidesette egne interesser. Forklaringen tar også høyde for at lederskap krever ressurser og innsats – noe Norge gjennom engasjementspolitikken og sin synlighet i fredsspørsmål har vist at de besitter.

Det vil styrke forklaringen dersom observasjonene viser at Norge i klimaforhandlingene har handlet i tråd med det som er forventet framfor hva som er i deres interesse. Det betyr at de handler i tråd med deres ansvar og kapasitet, og der deres identitet som moralsk og humanitær supermakt gjør det viktigere å løse klimautfordringen enn å maksimere egne interesser. Det vil derimot svekke forklaringen dersom de empiriske observasjonene impliserer at Norge i klimaforhandlingene holder harde posisjoner eller motarbeider enighet.

3.2 Forklaring 2: Et ønske om å ivareta statlige interesser

Den andre forklaringen vil vektlegge rollen til interesser i utformingen av handling. Forklaringen legger derfor konsekvenslogikken til grunn, som refererer til dem som ser på handling som drevet av handlingens konsekvenser og hvordan det vil påvirke ens interesse (March & Olsen, 1998, s. 949). Politikk blir i dette perspektivet sett på som kollektiv handling som utløper fra en samling av individuelle preferanser (March & Olsen, 1998, s. 950). For å avgrense de teoretiske forventningene noe, vil oppgaven benytte seg av en liberal teori, men der politikk også er et resultat av en samling av individuelle preferanser.

Å ønske å være en leder i internasjonale klimaforhandlinger kan ifølge liberal teori om internasjonal politikk skilles fra statlige preferanser. Det er fordi ønsket om å være en leder er hva man kan kalle en strategi som utløper fra de alternativene som finnes for å nå ulike politiske mål (Moravcsik, 1997, s. 519). Statlige preferanse eller interesser derimot, er de fundamentale interessene en stat innehar før interaksjoner på tvers av stater finner sted hvor trusler og/eller insentiver blir framlagt (Moravcsik, 1997, 519). De statlige interessene kan derfor være blant årsakene til hvorfor Norge ønsker å forfølge en strategi om å være en leder i de internasjonale klimaforhandlingene.

Statens interesser er et resultat av interessene til individer og/eller grupper i samfunnet (Moravcsik, 1997, s. 518). Staten og dens representative institusjoner fungerer derfor som en videreføring av individers interesser, og statens politikk begrenses derfor til å samsvare med disse (Moravcsik, 1997, s. 517-518). Dersom en stat skal foreslå internasjonalt samarbeid, krever det at noe står på spill for staten, som gjør at det gir mening å handle – og derfor driver politikken framover (Moravcsik, 1997, s. 520). Det betyr at stater søker å fremme sine interesser innenfor de begrensingene som skapes av andre staters interesser (Moravcsik, 1997, s. 520).

Oppgaven har tidligere vist at norske myndigheter ønsker ambisiøse klimaavtaler, noe som har vært gjennomgående de siste to tiårene og på tvers av regjeringer. Videre kan Norge sies å ha en interesse i olje- og gasseksport. I 2021 var de norske olje- og gassinntektene rekordhøye, på hele 830 milliarder kroner (Malkenes Hovland, 2022). I 2021 var det også flertall for fortsatt oljeleting i Norge (NTB, 2021; Rognli & Tomter, 2021). Ifølge den liberale teorien vil statens politikk begrenses til å samsvare med disse preferansene. Videre fant Leira & Sverdrup (2013) – basert på hva utestasjonene har rapportert som de viktigste norske interesserelasjonene – at økonomi og energi var interessene som var høyest prioritert (Leira & Sverdrup, 2013, s. 341- 342). Den samme undersøkelsen viste at klima og miljø var viktig hos mange utestasjoner, men at det ble vektlagt i liten grad (Leira & Sverdrup, 2013, s. 342). Gitt de store inntektene fra olje- og gasseksport det naturlig å anta at dette utgjør en av Norges viktigste, økonomiske interesser.

Norges antatt viktigste økonomiske interesse er også en av de primære driverne av klimaendringene. Det internasjonale arbeidet med å begrense klimaendringene har derfor lagt press på land med fossile interesser, noe regjeringen også har påpekt. De skrev allerede i 2009 at «Norge har stor interesse av å styrke det globale forhandlingsmaskineriet på klima, samtidig som norske

oljeinteresser utfordrer og utfordres av framtidige klimaregimer» (St.meld. nr. 15 (2008-2009), s. 17). De internasjonale klimaforhandlingene er derfor en arena hvor noe kan sies å stå på spill for Norge, og hvor de må utforme en politikk som sikrer deres interesser vis-a-vis andre land.

Da Norge har interesse av ambisiøse avtaler, men ikke ønsker å svekke den norske olje- og gassnæringen virker promoteringen av en global og kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene som den gylne middelvei, da den som nevnt har vist seg å være forenlig med norsk olje- og gassseksport (Boasson & Lahn, 2016, s. 189-190). Tilnærmingen kjennetegnes av at de minst kostbare utslippsreduksjonene skal iverksettes først (Boasson & Lahn, 2016, s. 191). Da den liberale teorien fremmer at statlige interesser kommer før valg av «strategi», herunder ønsket om lederskap, kan vi anta følgende:

Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene for å ivareta sine statlige olje- og gassinteresser, fordi de gjennom utøvelsen av lederskap kan påvirke at det landene enes om ikke vil svekke olje- og gassnæringen.

Denne forklaringen står til dels i kontrast til målet med lederskap som sier at ledere skal utøve innflytelse for å fremme et kollektivt mål eller gode (Malnes, 1995; Underdal, 1994). Som Skodvin & Andresen (2006) påpeker er det vanskelig å forstå hva som er ment å motivere ledere til å innta en slik rolle. For ikke å utelukke mulige motivasjoner vil denne oppgaven derfor ta høyde for at egeninteresse kan utgjøre en motivasjon.

Det vil styrke forklaringen dersom de empiriske observasjonene tilsier at norske myndigheter promoterer løsninger som er forenlig med deres olje- og gassinteresser i de internasjonale klimaforhandlingene. Særlig relevant er det om informantene viser til at Norge fremmer løsningsforslag som samsvarer med en global og kostnadseffektiv tilnærming. Det vil også styrke forklaringen om Norge retter sin innsats mot internasjonale prosjekter, som vil bidra til å utslippsreduksjoner, bare ikke på hjemmebane. De observasjonene som derimot vil gjøre at jeg konkluderer med at forklaringen *ikke* stemmer er hvis Norges i klimaforhandlingene er en pådriver for å lite fleksible forpliktelser, som på sikt vil kunne gjøre det nødvendig å kutte utslipp i den norske olje- og gassnæringen.

3.3 Forklaring 3: Et ønske om status og politisk kapital

Den tredje forklaringen utløper fra antagelsen om at små staters politikk motiveres av status (de Carvalho & Neumann, 2015, s. 1). Status er ifølge de Carvalho & Neumann spesielt viktig for små stater da de er sårbare overfor «status insecurity» (2015, s. 1). Søken etter status kan defineres som handlingene en utfører for å opprettholde eller bedre ens plassering, og skjer i konkurranse med andre (de Carvalho & Neumann, 2015, s. 5). Det følger fra størrelsen til små stater at status primært handler om å bli sett og lagt merke til av større stater (de Carvalho & Neumann, 2015, s. 2). Det betyr at når en liten stat søker status konkurrerer de derfor ikke om å oppnå status som en stormakt, men heller å oppnå status som en «good power» eller positiv kraft (de Carvalho & Neumann, 2015, s. 11). Når de søker status vil de derfor spille på sin moralske autoritet, samt søke å bli ansett som en pålitelig partner i f.eks. internasjonale forhandlinger. Det de oppnår er anerkjennelse for sitt bidrag, til tross for å være et lite land (de Carvalho & Neumann, 2015, s. 11).

Søken etter status har historisk skjedd i arbeidet med internasjonal fred og sikkerhet, hvor små stater som Norge har gjort nytte av seg gjennom å hjelpe større makter (Lahn & Wilson Rowe, 2015, s. 128). I klimaforhandlingene derimot, er det følge Lahn & Wilson Rowe (2015) også andre hierarkier av betydning, både fordi klimaendringenes påvirkning ikke gjenspeiler de som er ansvarlige og fordi klimaendringene er et svært komplekst saksområde (s. 130). Det legger føringer på «hva som teller som makt» og åpner for større sosial kreativitet (Lahn & Wilson Rowe, 2015, s. 129-131). I klimaforhandlingene kan derfor stater som ikke har «høy status» i den internasjonale ordenen ha mulighet til å spille en viktig rolle, fordi de i klimaforhandlingene konstituerer en viktig brikke (Lahn & Wilson Rowe, 2015, s. 131). Som nevnt, undersøkte Lahn & Wilson Rowe (2015) *hvordan* Norge har gått fram for å oppnå status i internasjonal klimapolitikk, mens forklaringen i denne oppgaven legger til grunn at søken etter status kan være en motivasjon for å påta seg en lederrolle.

Det kommer tydelig fram i regjeringskommunikasjonen i denne oppgaven at Norge har en lang, utenrikspolitiske tradisjon for å markere seg i klimaspørsmål. Klimaregimet kan vi derfor anta at er en arena hvor et lite land som Norge kan søke etter internasjonal status, og øke landets politiske kapital og tilgang til beslutningstakere – også i saker som ikke angår klimaendringene, og slik Norge tidligere har oppnådd gjennom landets langvarige arbeid med fredsaktivisme (Leira, 2013,

s. 350). At klimautfordringen omtales som en av verdens største utfordringer kan vi også anta at øker «statusen» knyttet til å bidrag til å løse den.

Selv om Norge gjennom å oppnå status kan øke sin politiske kapital, påpeker Leira (2013) at gjennom å vektlegge politisk kapital refererer man også til egeninteresse (s. 350). I Norges langvarige arbeid med fredsspørsmål har denne tilnærmingen vist seg å være et tveegget sverd. Å vektlegge politisk kapital i arbeidet med fredsaktivisme har vært positivt fordi det har gjort det lettere å oppnå politisk oppslutning om å påta seg et lederskap, men også negativt da det kan føre til mindre støtte nasjonalt og undergrave Norges legitimitet i utlandet (Leira, 2013, s. 350). Det er derfor naturlig å anta at Norge vil være forsiktige med å forankre sitt ønske om klimalederskap i politisk kapital, men at det fortsatt vil være et viktig element for å oppnå politisk oppslutning hjemme. Den tredje forklaringen er derfor:

Norge ønsker å være en leder i internasjonale klimaforhandlinger fordi det kan øke landets status og politiske kapital i internasjonale fora.

Denne forklaringen impliserer at Norge motiveres av status og tilgangen til beslutningstakere. Forklaringen skiller seg fra de to foregående i den forstand at motivasjonen for lederskap ikke har en direkte kobling til Norges forsøk på å utøve lederskap. Den tredje forklaringen handler heller om Norge ønsker å være en leder for å utgjøre en forskjell og dermed øke sin status i internasjonale fora mer generelt. Ønsket om status kan likevel sies å befinne seg i skjæringspunktet mellom normer og egeninteresse. Det er fordi det kan være nødvendig å følge normene for å utgjøre en forskjell og oppnå annerkjennelse, samtidig som man har en egeninteresse i statusen og den politiske kapitalen som medfølger anerkjennelsen.

Det vil styrke forklaringene dersom de empiriske observasjonene viser at Norge har en synlig rolle i klimaforhandlingene. Videre vil det styrke forklaringen dersom Norge benytter klimaforhandlingene for å få tilgang til beslutningstakere, også i fora utenfor klimaforhandlingene. På den annen side vil det svekke forklaringen dersom de empiriske observasjonene viser at det er vanskelig å oppnå status i klimaforhandlingene. Det kan særlig være relevant for Norge, da de tross alt er en olje- og gassseksportør.

4 FREMGANGSMÅTE: CASE OG KVALITATIVE INTERVJUER

Oppgavens problemstilling legger opp til å undersøke hvorfor Norge ønsker å være en klimaleder trass i at landet livnærer seg på fossil energi – den primære driveren av klimaendringene. Da oppgaven søker å besvare et «hvorfor-spørsmål» er det naturlig å benytte seg av en casestudie (Yin, 2003, s. 7). En casestudie er en måte å undersøke et empirisk fenomen gjennom å følge noen forhåndsdefinerte prosedyrer knyttet til blant annet datainnsamlingsteknikk og bruken av teori (Yin, 2003, s. 14-15). I dette kapitlet vil jeg beskrive oppgavens fremgangsmåte som inkluderer eliteintervjuer og bruken av teori i analysen av denne dataen. Jeg vil fortløpende kommentere de metodiske utfordringene, både når det kommer til validitet og reliabilitet.

Validitet handler i denne oppgaven om hvor hensiktsmessig eliteintervjuer er for å svare på problemstillingen, mens reliabilitet handler om hvor konsistente resultatene er ved gjentatte tester ved bruk av eliteintervjuer (Berry, 2002, s. 679). Videre kan validitet i analysen av intervjudata defineres som følgende: «validitet refererer til om konklusjonene som trekkes fra dataene er troverdige, forsvarlige, berettigede og i stand til å motstå alternative forklaringer» (Oversatt av forfatter, Halperin & Heath, 2020, s. 333).

4.1 Forskningsdesign: Valg av case og bruk av teori

Denne oppgaven søker å besvare hvorfor Norge ønsker å være en leder i internasjonale klimaforhandlinger. Den norske ambisjonen om lederskap er derfor «casen» som skal forklares. Klimaforhandlinger viser her til «conference of the parties» (COP) – de årlige klimatoppmøtene (Lie & Stensaas, 2022). Før jeg sier noe om hvorfor jeg ønsket å undersøke den norske ambisjon om klimalederskap, vil jeg si noe om universet av caser. Universet av caser er i denne oppgaven settet av stater som i varierende grad ønsker å påta seg lederskap i klimaforhandlingene.

Hvis man tenker på grad av lederskap som en kontinuerlig variabel kan man på den ambisiøse enden plassere EU, som over flere tiår har *ønsket* en lederrolle i klimaforhandlingene (Kilian & Elgström, 2010). På den samme enden kan man også finne Norge, og i nyere tid en rekke lavtliggende øystater (de Águeda Corneloup & Mol, 2014). På den andre enden, blant dem som i liten grad ønsker å påta seg lederskap, kan man historisk plassere land i Midtøsten med interesser

i fossil energi. Her kan man blant annet finne Saudi-Arabia, som heller har vist seg å være tilbøyelige til å prøve å hindre enighet (Aklin & Mildenerger, 2020, s. 6; Victor, 2016, s. 136). Canada og Australia kan også plasseres på denne mindre ambisiøse enden – land som er avhengig av fossil energi og som ikke har hatt et uttalt ønske å påta seg en lederrolle (Eckersley, 2016s, 195-196). Midt på kan vi plassere USA da det politiske regimet har vist seg å påvirke USA sitt ønske om lederskap, hvor demokratene har vist seg mer tilbøyelige til å påta seg lederskap i klimaforhandlingene enn republikanerne (Jinnah, 2017).

I dette universet av caser plasserer Norge seg på den ambisiøse enden av variabelen på grunn av sitt vedvarende og uttalte ønske om å påta seg lederskap. Det som imidlertid er grunnen til at jeg ønsker å forklare den norske ambisjon om lederskap er fordi Norge på en rekke dimensjoner skiller seg fra andre land som *ønsker* å påta seg lederskap. Norge er verken en del av en større koalisjon som EU, som blant annet ønsker streng klimapolitikk for å redusere sin avhengighet av fossil energi (Oberthür & Roche Kelly, 2008, s. 43). Norge er heller ikke et land som er svært sårbart overfor klimaendringene, dvs. at landets overlevelse ikke avhenger av at verdenssamfunnet evner å begrense klimaendringene innen kort tid (de Águeda Corneloup & Mol, 2014). Tvert om er Norge blant de mindre sårbare landene i verden, og med interesser i fossil energi – den primære driveren av klimaendringene. Norge fremstår derfor som et «annerledesland», med uklare motivasjoner for å forfølge en slik ambisjon. Denne oppgaven søker derfor å oppklare denne uklarheten.

For å oppfylle formålet med oppgaven og besvare oppgavens problemstilling vil jeg, basert på tre teoretiske tilnærminger, utarbeide tre mulige forklaringer på hvorfor Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene. Oppgaven har en deduktiv tilnærming, hvor det teoretiske rammeverket legger føringer både på typen av datainnsamling og på den empiriske analysen (Yin, 2003, s. 14). Det teoretiske rammeverket er i denne oppgaven knyttet til motivasjoner for handling. Hvordan jeg har gått fram for å finne svar på hvorfor Norge ønsker å være en leder er tema for neste del.

4.2 Kvalitative intervjuer

Da denne oppgaven søker å forklare hva som motiverer Norge til å påta seg en lederrolle i internasjonale klimaforhandlinger, er det hensiktsmessig å gå rett til kilden – til de som er med på å utforme Norges internasjonale posisjoner og klimapolitikk, eller av andre grunner har mye kunnskap om det. Kvalitative eliteintervjuer utgjør derfor datagrunnlaget i denne oppgaven.

Politiske eliter kan defineres som «personer som har uforholdsmessig stor innflytelse på utfallet av hendelser eller politikk» (Pierce 2008 i Halperin & Heath, 2020, s. 322).

Målet med intervjuene er å styrke eller svekke de teoretiske forklaringene og dermed kunne indentifisere om en eller flere av motivasjonene kan være årsaken til at Norge ønsker å påta seg en lederrolle i de internasjonale klimaforhandlingene. Informantene fikk også mulighet til å komme med alternative forklaringer. Forskningsdesignet evner derfor å kontrollere for alternative forklaringer noe som er avgjørende i studier som søker å forklare et utfall (Halperin & Heath, 2020, s. 170).

4.2.1 Utvalg og rekruttering

Utvalget er i denne oppgaven et målrettet, ikke-sannsynlighetsutvalg, hvor forskningsspørsmålet styrer hvem det er hensiktsmessig å intervju (Aberbach & Rockman, 2002, s. 673). For å kunne besvare hva som motiverer Norge til å påta seg lederskap intervjuet jeg de som tar del i utformingen av Norges internasjonale klimapolitikk og deltar på eller følger de internasjonale forhandlingsmøtene tett. Det inkluderer medlemmer av Norges forhandlingsteam, representanter for ikke-statlige organisasjoner og forskere. Gjennom å intervjuene disse informantene fikk jeg informasjon både om Norges motivasjoner, men også hvordan denne lederskapsambisjonen kommer til syne under de internasjonale forhandlingsmøtene. Det gjør det enklere å kontrollere for at motivasjonene informantene sier at Norge har, kan underbygges med konkrete eksempler fra forhandlingene. Da alle informantene besitter mye kunnskap om forskningsspørsmålet, vil det øke sannsynligheten for troverdige slutninger (Halperin & Heath, 2020, s. 324).

Jeg utarbeidet en liste bestående av ca. 25 mulige informanter. Listen baserte seg på offentlig informasjon om hvem som har hatt betydelige roller i de internasjonale klimaforhandlingene – på politisk, byråkratisk og ikke-statlig nivå. I tillegg inkluderte listen en rekke forskere som over flere år har jobbet med internasjonal klimapolitikk og samarbeid. Jeg ønsket å intervju ca. 10 informanter hvor noen hadde ulik tilknytning til klimaforhandlingene. Det anså jeg som hensiktsmessig, for ikke å utelukke mulige motivasjoner for norsk lederskap, men også for å se om informantenes opplevelser samsvarte. Som Berry (2002) påpeker er det ikke informantens ansvar å være objektiv eller sannferdig (s. 680). Det er derfor hensiktsmessig å bruke en rekke kilder til informasjon, for å øke troverdigheten til slutningene (Berry, 2002, s. 680). Tidligere studier har

også funnet at delegater og ikke-delegater i internasjonale forhandlinger er tilbøyelige til å peke på ulike land som ledere (Parker & Karlsson, 2017, s. 453). Selv om oppgavens mål ikke er å peke på ledere, tar utvalget høyde for at ulike roller kan påvirke hva de fremhever som motivasjoner for lederskap.

Informantene ble rekruttert via e-post. Da mange var villige til å stille var det ikke nødvendig å kontakte alle. Jeg ønsket også å ha noen plasser åpne, dersom noen av informantene henviste meg til andre de mente kunne belyse temaet, såkalt snøballutvelging (Halperin & Heath, 2020, s. 300). Dette skjedde i ett tilfelle, men ellers virket listen å være et svært godt utgangspunkt for å få informasjon om hvorfor Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene. Det endelige utvalget besto av ti informanter som kan deles inn i tre kategorier. Fire har vært medlem av Norges forhandlingsteam i de internasjonale klimaforhandlingene, tre er representanter for ulike ikke-statlige organisasjoner og tre er forskere. Noen av informantene er- eller har vært politikere, men de er primært rekruttert fordi de har- eller har hatt en av stillingene nevnt over.

Jeg så på det som en fordel at utvalget besto av flere byråkrater da har jobbet med klimaforhandlingene i mange år og på tvers av regjeringer, samt at de er med på å utarbeide mandatene til Norge sammen med regjeringen. De er også de som forhandler på vegne av Norge og vi kan derfor anta at de har kunnskap om hvorfor Norge ønsker å være leder av klimaforhandlingene – mandatet de jobber ut fra. Videre er byråkrater, i motsetning til politikere lite bundet til et politisk standpunkt, og vi kan derfor anta at de kan snakke friere og mer sannferdig om Norges motivasjoner for lederskap.

Den samme friheten har også representanter for ikke-statlige organisasjoner og forskere. Ikke-statlige organisasjoner og sivilsamfunnet har en rolle i utformingen av norske posisjoner og deltar også på forhandlingene. Deres rolle som kontrollør av den norske regjeringen i klima- og miljøspørsmål gjør at de kan ha et annet bilde av Norges ambisjon om lederskap vis-a-vis Norges rolle som olje- og gassseksportør. Forskerne besitter på sin side svært mye faglig kunnskap om internasjonalt samarbeid og lederskap, og kan derfor bidra med innsikt som kan bidra til den intellektuelle debatten, så vel som informasjon om Norges motivasjoner.

4.2.2 Semi-strukturerte intervjuer

Hva man ønsker å vite legger føringer på hva man spør om, men også hvordan man stiller spørsmålene (Aberbach & Rockman, 2002 s. 674). I denne oppgaven ønsker jeg å få innblikk hvorfor Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene, men også hvilke av de tre forklaringene som mottar mest støtte blant informantene. Oppgaven benytte seg derfor av semi-strukturerte intervjuer med primært åpne spørsmål. Det er fordi semi-strukturerte intervjuer gir detaljert gjengivelse av informantenes perspektiv på oppgavens tematikk, men også åpner for å teste hypoteser underveis i intervjuet (Leech, 2002, s. 665). Videre gir semi-strukturerte intervjuer muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål, noe som forbedrer forståelsen av informantenes opplevelser (Halperin & Heath, 2020, s. 313). Samtidig vil muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål kunne svekke reliabiliteten, da de kanskje ikke stilles i alle intervjuene (Berry, 2002, s. 681). Det er derfor viktig å vurdere gevinsten av å oppfølgingsspørsmål i forhold til det å holde seg til intervjuguiden (Berry, 2002, s. 681).

Det er tre grunner til at åpne spørsmål (og oppfølgingsspørsmål) ble ansett som hensiktsmessig i denne oppgaven. Den første er at jeg ikke kan vite alle motivasjonene som kan ligge bak den norske lederskamsambisjonen (Fink, 2003, s. 38). Ved å bruke åpne spørsmål utelater jeg ikke aspekter oppgaven ønsker å fange opp. For det andre vil åpne spørsmål ikke legge føringer for hva ekspertene kan svare (Halperin & Heath, 2020, s. 323). Da informantene besitter mye kunnskap om hva som motiverer Norge i internasjonale forhandlinger er det ønskelig at de får muligheten til å ordlegge seg fritt om temaet (Aberbach & Rockman, 2002, s. 674). Til slutt kan åpne spørsmål øke mottageligheten til informantene og utelukke at de blir oppgitt eller henger seg opp i det de kan oppfatte som ledende spørsmålsformuleringer – noe eksperter er mer tilbøyelige til (Aberbach & Rockman, 2002, s. 674). Samtlige av disse forventningene ble møtt i intervjuene og det var derfor hensiktsmessig at jeg benyttet meg av åpne spørsmål.

For ikke å svekke reliabiliteten inkluderte jeg mulige oppfølgingsspørsmål i intervjuguiden (Berry, 2002, s. 681). Jeg spurte derfor om disse i *alle* tilfeller hvor spørsmål ikke var tilstrekkelig besvart. At det bare var meg som gjennomførte intervjuene gjorde at jeg hadde god kontroll over bruken av oppfølgingsspørsmål (Berry, 2002, s. 681). Videre valgte jeg å presentere oppgavens tre forklaringer som nokså lukkede spørsmål, hvor informantene ble oppfordret til å si hvorvidt hen

støttet eller ikke støttet forklaringen. Dersom informanten ønsket, fikk hen mulighet til å nyansere og komme med kommentarer. Inkluderingen av lukkede spørsmål gjorde det enklere å se hvilke forklaring(er) som mottok mest støtte, da de enkelt lot seg sammenligne på tvers av informantene.

Intervjuguiden ble strukturert på følgende måte⁶. Først ble informantene spurt om å fortelle kort om sin erfaring med internasjonale klimaforhandlinger. Målet var her å få innblikk i erfaringene til de ulike informantene. De neste spørsmålene var generelle spørsmål knyttet til lederskap i internasjonale forhandlinger hvor hensikten var å varme opp informantene til temaet, men også få informasjon om forskningsspørsmålet. Videre ble informantene spurt om hva de mener er grunnen til at Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene. Mulige oppfølgingsspørsmål var her knyttet til hvorvidt de tror at rollen som olje- og gassseksportør har påvirket Norges ambisjon om klimalederskap og om det har vært bred enighet om lederskapsambisjonen. De tre forklaringene ble presentert til slutt, og som nevnt ble informantene spurt om det er andre forklaringer de mener bedre kan forklare det norske ønsket om lederskap. Informantene ble også oppfordret til å komme med konkrete eksempler på hva som kunne tale mot én eller flere av forklaringene.

Som det kommer frem i intervjuguiden ble de åpne spørsmålene stilt først, mens de teoretisk forankrede forklaringene utgjorde intervjuets siste del. Det ble gjort for at de tre forklaringene ikke skulle legge føringer på hva informantene uttalte seg om.

4.3 Gjennomføring av intervjuene

Alle intervjuene ble gjennomført i februar og mars 2023. I den grad det var mulig prøvde jeg å legge til rette for fysiske intervjuer, da det er den beste måten å innhente data når en benytter seg av åpne spørsmål (Halperin & Heath, 2020, s. 310). Sju av intervjuene ble gjennomført fysisk, mens tre av intervjuene ble av praktiske grunner gjort via videointervju. Samtalene ble tatt opp og senere transkribert. All data ble innhentet, lagret og håndtert i tråd med meldeskjemaet jeg fikk vurdert og godkjent av Sikt – kunnskapssektorens tjenesteleverandør. Videre fikk alle informantene et informasjonsskriv i forkant av intervjuet om hva deres deltakelse i prosjektet ville innebære og at de ikke ville kunne gjenkjennes i oppgaven⁷. Samtlige ga et skriftlig samtykke til intervju. Alle informantene fikk også mulighet til å se over sitatene som er benyttet i oppgaven.

---

⁶ Intervjuguiden ligger vedlagt

⁷ Informasjonsskriv ligger vedlagt

Selv om spørsmålene ikke er sensitive som sådan, var det viktig å ta høyde for at informantene kanskje ikke var komfortable med å være særskilt kritiske til Norge sin rolle i de internasjonale klimaforhandlingene. Jeg valgte derfor å anonymisere informantene for å redusere sjansen for «sosialt aksepterte svar». Videre er det relevant å påpeke at noen av informantene ønsket å se spørsmålene på forhånd. Det kan ha sine fordeler og ulemper. På den ene siden kan de forberede seg og gi utfyllende og gjennomtenkte svar. På den annen side vil de i større grad være klar over at Norges ønske om lederskap sees i lys av rollen Norge har som olje- og gasseksportør, og ha kjennskap til de ulike forklaringene. Basert på intervjuene er min opplevelse at det ikke hadde betydning for svarene de ga.

Etter samtlige intervjuer var gjennomført, kodet jeg intervjuene i NVivo. Intervjudataen ble kodet som følgende. Den direkte responsen på de tre ulike forklaringene ble kodet som henholdsvis «moral», «egeninteresse» og «status», samt en «andre» kategori dersom informantene kom med alternative forklaringer. Videre hadde jeg en kode som het «hvorfor» som var hva informantene svarte på spørsmålet «Hvorfor ønsker Norge å være en leder i klimaforhandlingene?». Sitatene som ble inkludert her var de som pekte på henholdsvis normer, egeninteresse og status – i tråd med mitt teoretiske rammeverk, eller på alternative motivasjoner. Som svar på dette spørsmålet nevnte også flere av informantene kontekstuelle forhold eller kjennetegn ved Norge som kan bidra til å forklare lederskap. Jeg utarbeidet derfor koder som er i henhold til underoverskriftene i kapittel 5.2. Jeg hadde også en kode som het «olje og gass», «politisk enighet», og «kostnadseffektivitet» som inkluderte sitater hvor informantene diskuterte disse temaene.

5 EMPIRISKE OBSERVASJONER

Det empiriske materialet i oppgaven består av kvalitative eliteintervjuer. I dette kapittelet vil jeg gi en oversikt over det empiriske observasjonene fordelt over fire deler, basert på informantenes uttalelser. Det inkluderer en gjennomgang av (1) den direkte responsen knyttet til de tre forklaringene, (2) kjennetegn ved Norge som ifølge informantene tilrettelegger for og underbygger ønsket om lederskap, (3) påvirkningen av norsk olje- og gasseskport på ambisjonen om lederskap og promoteringen av en global og kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene, og (4) den politiske enigheten om norsk lederskap.

5.1 Forklaringer

Basert på de empiriske observasjonene var det forklaring 1 som sier at Norge ønsker å være en leder fordi det er moralsk riktig, og forklaring 3 som omhandler søken etter status som mottok mest støtte fra utvalget. Forklaring 2 som sier at Norge ønsker å være en leder for å ivareta sine statlige olje- og gassinteresser mottok minst støtte. Ingen av de tre forklaringene mottok enstemmig støtte eller motstand fra informantene. Videre var det ingen av informantene som foreslo helt andre alternative forklaringer, men heller nyanseringer og tilleggsbemerkninger til de tre. Nyanseringene pekte på at norske regjeringer stiller seg bak en koalisjon av interesser (informant 7), og viktigheten av å håndtere innenrikspolitisk uenighet (informant 1). Disse synspunktene kom også fram i de mer åpne spørsmålene av intervjuene og vil derfor inkluderes i det kommende.

Forklaring 1

Forklaring 1 som sier at Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene fordi det er moralsk riktig å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem, og det til tross for eller uavhengig av at det kan svekke landets egeninteresser, mottok støtte blant flere av informantene (1,3, 4,5 og 8). Informant 5 uttalte at: «Jeg tror jeg vil si nokså ubetinga ja på det, faktisk. Så naive er vi». Informant 8 sa at: «Blir kniven satt på strupen ville vi skjønne at vi må droppe norske interesser». Informant 4 sa forklaringen er «en del av det» og trodde på sin side at det handler om «at vi er et lite, åpent og tillitsbasert samfunn». Informant 3 var også enig og sa at: «Jeg tror at i det store og det hele, så opptrer Norge relativt godhjertet i de internasjonale klimaforhandlingene, og prøver å få til det som er til det felles beste».

Informant 1 sa på sin side at det kan være en forklaring fordi «det er den begrunnelsen som aktører i forhandlingene, altså som er aktive fra Norges side i forhandlingene vil bruke». Hen la til at det «er i Norges interesse med et globalt system fordi det gir oss muligheter for kvotehandel» men, «det er også riktig å si at på lang sikt, hvis du får et ambisiøst globalt system, så vil jo det skade Norges egeninteresser ved å undergrave etterspørselen etter olje og gass».

Informant 2 var også enig i den første forklaringen og sa at «jeg tror egentlig de mener det altså». Når det kom til forklaringens forbehold, uavhengig av om ønsket om lederskap vil svekke Norges egeninteresser, la hen til at:

... samtidig så er jo de opptatt av ikke sant, hvis du går tilbake til begynnelsen av 90-tallet når Stoltenberg var olje- og energiminister, så var det nærmest de som fant opp begrepet, eller i hvert fall introduserte begrepet kostnadseffektivitet innenfor klimaforhandlingene. Og det er klart, det er nettopp Ole Brumm varianten, ja takk begge deler. Vi vil gjerne fremstå som at vi er kollektivt, genuint og moralsk opptatt av å løse et kollektivt, felles problem. Samtidig er vi interessert i å gjør det på en måte som er mest mulig forenlig med norske, økonomiske interesser.

Flere av informantene som var enig i at Norge ønsker å være en leder fordi det er moralsk riktig, satte et spørsmålstegn ved hvorvidt ønsket om lederskap utelukkende *svekker* landets egeninteresser. Informant 6 sa at: «Det er jo snarere sånn at det er i vår egeninteresse at vi har et effektivt internasjonalt klimasamarbeid. Igjen da fordi vi er også blant de som vil bli ramma av klimaendringer over tid». Informant 4 uttrykte at Norges bidrag til å løse det kollektive handlingsproblemet ikke vil svekke Norges egeninteresser i «tilstrekkelig grad» og sa at «FN har ikke noen sanksjonsmuligheter mot oss». På spørsmål om hvorvidt en klimaavtale kan gjøre at Norge må fase ut olje svarte informant 5: «Nei, FN-avtaler er jo ikke sånn».

Selv om en klimaavtale ikke vil tvinge Norge til å fase ut olje og gass påpekte informant 7 at «det er åpenbart at Parisavtalen svekker mulighetene for norsk olje og gass fremover». Informant 5 sa at klimaavtalenes negative effekt på olje og gass er noe politikerne er klar over. Hen sa at: «... Når det blir mindre bruk av fossile brensler, så blir det lavere etterspørsel og da får vi mindre igjen for petroleumsformuen vår».

Som nevnt var det ingen av forklaringene som fikk unison støtte fra informantene og forklaring 1 var også kilde til motstand. Informant 7 sa seg uenig i forklaringen om at Norge ønsker å være leder fordi det er moralsk riktig fordi «egeninteressene er definert litt for snevert» og la til at «... jeg mener at det er i vår opplyste egeninteresse å bremse klimaendringene. Det er ikke god moral mot egeninteresse. På lang sikt så vil det være bedre for oss å fase ned olje- og gassindustrien og ha en stabil verdensøkonomi». Informant 10 sa på sin side følgende om forklaring 1: «Det forklarer en del folks engasjement, men jeg tror ikke det er det nok i seg selv til å forklare hvorfor flere regjeringer har prioritert det. Særlig når de ikke faktisk har fulgt det opp hjemme». Informant 9 sa seg også uenig og uttrykte at «jeg tror ikke Norge er villig til å overse sine nasjonale interesser fullstendig på grunn av moralske aspekter». Hen la til at Norge

er ikke villig til å faktisk kutte produksjonen av olje og gass. Og det ville kanskje en sånn fullstendig moralsk og etisk forestilling om hva Norge sitt bidrag kunne være. Det ville jo vært mer relatert mot å gjøre noe med det som faktisk er problemet her – og det er at det fortsetter å produseres fossil energi i verden. Jeg tenker at Norge ikke er villig til å gå så langt.

Informant 10 viste også til norsk olje og gass som i informantens ord bare har gått «opp,opp,opp,opp». Hen la til at: «Det gir meg en slags forklaringsutfordring hvis man virkelig er opptatt av det moralske».

Forklaring 2

Forklaring 2 som sier at Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene for å ivareta sine statlige olje- og gassinteresser, fordi de gjennom utøvelsen av lederskap kan påvirke at det landene enes om ikke vil svekke olje- og gassnæringen, var som nevnt den forklaringen som mottok minst støtte. Informant 6 uttrykte at «... jeg vil jo ikke si at vi har inntatt en sånn lederrolle for å ivareta olje- og gassinteressene. Det vil jeg si er: Det er ikke tilfelle». Informant 8 sa på sin side at «Det er ikke så enkelt og banalt at noen har sittet og tenkt at, nå vil vi tjene på å være “the good guys”, for da slipper vi litt unna det negative at vi faktisk produserer olje og gass». Hen la til at «disse tingene er litt mer subtile enn som så. Det er noe med hvordan politikk blir til». Informant 3 sa seg også uenig i forklaring 2, og sa at det i større grad «... gjelder land som Saudi-Arabia og Kuwait». Hen

la dog til at: «Det har nok vært krefter blant annet i OED⁸ sikkert, som har ønska å svekke Norges posisjoner».

Informant 7 sa også at «det er ikke slik at hvordan vi utøver den lederrollen blir veldig påvirket av hva som er godt for olje og gass». Hen la til at «Det at vi ønsker å kunne påvirke innretningen av klimaavtaler som nok er – ja, det som kan påvirkes gjennom lederskap». Informant 5 var bare delvis enig og sa at: «...vi har en særlig interesse rundt olje og gass så det er klart at det preger våre posisjoner, som alle interesser, men det er ikke hovedgrunnen til at vi engasjerer oss i klimaforhandlingene nå i alle fall». Hen la dog til at:

Jeg tror hvert fall at en hovedgrunn til at vi investerte så mye tid og krefter, særlig i forvaltningen på å finne ut av klimaspørsmål og hvilke veier som er mulig å gå tidlig, det var vel nettopp fordi vi så de store implikasjonene det ville kunne ha for de tingene vi driver med i Norge [...]. Så inngangen på det kan nok ha vært at vi var nødt til å forholde oss til det [klimaspørsmål] fordi det berørte helt vitale økonomiske interesser som vi hadde som land. Så derfor gikk vi tidlig inn og bygde kompetanse i Norge, og fra det så sprang det ut, eller det bidro inn i rollene vi har hatt anledning til å spille opp igjennom årene.

Informant 4 var også uenig i forklaringen og viste til at «... olje og gass har ikke vært et tema. Fordi det er så mange andre der, som har mye sterkere olje- og gassinteresser enn det vi har, så kan vi fly under radaren og la Saudi-Arabia ta den fighten. Og det gjør de!». Flere informanter nevnte Saudi-Arabia som et eksempel på et land som ivaretar sine olje- og gassinteresser i klimaforhandlingene. Som svar på spørsmål om hva som skulle til om forklaring 2 skulle vært riktig sa informant 6:

Vi kunne vært Saudi-Arabia. Hvis du setter det litt på spissen, så kunne vi det. Vi skiller oss jo tross alt såpass ut da. Hvis du sammenligner oss med andre industriland også. Hvis du bare setter det innenfor den kategorien av land, så er det jo få land som har en økonomi som er så avhengig av olje og gassinntektene sine. *Likevel* så har vi inntatt den rollen som vi har gjort over lang tid.

---

⁸ Olje- og energidepartementet

Informant 6 påpekte også at hen «har vært borti tilfeller der man har lurt på, fra Saudi Arabias side, hvorfor Norge gjør det her. Undergraver våre [Norges] egne, økonomiske interesser. Ikke nå lenger, men det har nok tidligere vært sånn».

Informant 7 sa på sin side at Norges samtykke til å inkludere 1.5 graders målet i forhandlingene av Parisavtalen taler imot at Norge ønsker å være en leder for å ivareta sine egeninteresser. I Norges posisjoner forut for forhandlingene sto det ifølge informant 7 «ingen ting om 1.5 graders mål. Det hadde vi ikke trodd var mulig. Det var ikke norsk posisjon». Hen utdypet at:

Og så var det slik at det franske formannskapet ba Norge, og et land til, St. Lucia, om å lede forhandlingene om avtalenes formål og hvordan den kunne bli sterkere etter hvert. Frankrike sa da til oss: «det er en fordel for oss om dere legger fram et avtaleutkast med 1.5 grad i fordi vi ønsker en ambisiøs avtale».

Informant 7 fortalte at den norske delegasjonen, bestående av ulike departementer, fort ble enige om at: «Dette gjør vi på vegne av Frankrike [...] for en mest mulig ambisiøs klimaavtale».

Selv om majoriteten ikke støttet forklaring 2, sa informant 9 og 10 seg enig i at ivaretagelsen av norske olje- og gassinteresser er «en stor del av forklaringen». Informant 10 påpekte likevel at det er «mer enn olje og gass. Det er mer sånn helhetlig egeninteresse». Hen sa videre at «Norge er også et kapitalsterkt land, så løsninger som handler om å bruke penger uten å gjøre vanskelige systemiske valg er også i Norges egeninteresse». Informant 9 la også til at «det vil jo være i Norge sin interesse å fremstå som en grønn leder. Jeg tenker da på “naming and shaming” og normer i internasjonal klimapolitikk». Hen la til at «Norge ikke ønsker å sammenligne seg med Saudi-Arabia for eksempel». Informant 1 støttet også forklaring 2, men sa på sin side at «det funker som en delforklaring fordi det forklarer hvorfor du ikke har fått større motstand mot at Norge skal operere som en leder».

Forklaring 3

At Norge ønsker å være en leder fordi det kan gi status og øke landets politiske kapital i internasjonale fora var svært mange av informantene enige i (1, 2,3,4,8,9,10). Informant 10 påpekte at det er viktig fordi «Norge kommer aldri til å være noen militærmakt», så det er «den normative makten som er veldig viktig. Det er slik man har innflytelse». Informant 4 var også enig i forklaringen og sa at «...vi liker å være et land som blir regna med», og la til at Norge «ønsker å

ha status og bli tatt med i drøftinger. Ja, kunne være med å bestemme». Status har ifølge informant 1 «blitt viktigere de siste femten-ish årene. Kanskje, i takt med at klimaspørsmålet har blitt et viktigere og mer prestisjefullt spørsmål internasjonalt». Noe av det samme sa også informant 8: «Det er århundrets største problem. Sånn at kan du spille en forskjell der har det en utrolig stor betydning».

Selv om mange var enige i at status er en viktig forklaringsfaktor, var noen av informantene også uenige. Informant 5 uttalte at «UD⁹ har generelt den inngangsvinkelen på alt Norge gjør i internasjonale fora, men jeg føler ikke det er det som har vært drivende for regjeringens engasjement i dette». Hen la til at «jeg liker å tro at dette handler om genuint engasjement for de fleste som har vært inne i dette og faglig kompetanse». Informant 6 sa på sin side at «jeg vil ikke si, verken på dette området eller på andre områder, at man politisk beslutter seg for å innta lederroller er knyttet opp mot status eller politisk kapital». Hen la dog til at «men det betyr ikke at man ikke får det [politisk kapital] likevel».

Noe av det samme sa også informant 7: «at vi på en måte skal godta en nedgang i realpolitisk, eller nedgang i realøkonomien for at vi skal få en sånn “soft power” eller omdømme gevinst. Det er veldig ulike størrelser. Hen fortsatte med å si at «det er veldig vanskelig å omsette et godt omdømme eller en politisk kapital mellom temaområder», før han la til at: «det er ikke så lett heller lenger å få det gode omdømmet, fordi vi står i en klimaspagat, og det ser jo folk».

5.2 Norge: Et land egnet for å lederskap i klimaforhandlingene?

At Norge står i en klimaspagat belyses i oppgavens problemstilling. Den norske klimaspagaten er noe flere av informantene viste til. Informant 3 uttalte at «det ikke noe tvil om at i klimaspørsmål så kommer vi i en spagat. Vi er et stort olje- og gassproduserende land, samtidig som vi ønsker sterke begrensinger på utslippene». Som svar på påstanden om at norsk klimalederskap finansieres av olje og gass sa informant 10:

Og det er ikke nødvendigvis negativt heller. Det er en reell diskusjon hvordan man bruker de pengene. Men det er klart, vi har ikke faktisk omstilt olje og gass. Hadde vi vært i en omstilling, så hadde det fremstått som litt mindre i clash og litt mer ekte, men det er jo det norsk politikk har handlet om helt siden Stoltenberg.

---

⁹ Utenriksdepartementet

Informant 8 viste på sin side til da Norge ble gitt «fossil of the day award»¹⁰ og påpekte at «jeg må jo si at jeg tenkte mange ganger [...] at jeg synes vi kom forbausende lett unna med det». Informant 2 sa på sin side:

at man ønsker å fremstå som “good guy” ... Det er utfordrende når det gjelder klima *fordi* vi er en olje og gassnasjon. Det er mye vanskeligere å være troverdig, men også viktigere å prøve, nettopp fordi det er en stor utfordring.

At Norges olje- og gassseksport ikke trenger å hindre Norge i å påta seg klimalederskap var informant 6 også enig i. Hen uttrykte at «... det kan ha vært lettere å innta en sånn lederrolle internasjonalt [...] nettopp fordi alle vet at vi er en olje- og gassseksportør, men til tross for det så har vi plassert oss et helt annet sted enn for eksempel Saudi-Arabia». Norges rolle som olje- og gassprodusent sa informant 1 at «forsterker behovet for en global avtale, eller for et sterkt internasjonalt klimaregime, og dermed gjør det mer naturlig å prøve å være en leder og bidra til å få på plass et sånt regime». Informant 10 sa på sin side at:

det hjelper Norge å ha en lederposisjon på klima ... som en måte beskyttet seg selv fra kritikk og også beskyttet seg selv litt fra den risikoen knyttet til å omstille seg fra olje. Men den risikoen øker veldig mye. Så det vil også på sikt slå tilbake på Norge.

At norsk olje- og gassseksport ikke har vist seg å hindre Norges ambisjon om klimalederskap, og muligens heller har underbygd viktigheten av å søke å være en leder, fordrer likevel at norske myndigheter har muligheten til- og ønsker å påta seg en lederrolle. Flere av informantene pekte på en rekke kjennetegn ved Norge og andre kontekstuelle forhold som kan være med på å forklare det norske ønsket om lederskap. Det er (1) Norges historiske engasjement og synlighet i utenrikspolitiske spørsmål, (2) Norges støtte av multilateralisme, (3) fraværet av energi i klimaavtaler, (4) at Norge er et lite land utenfor EU, (5) finansielle ressurser og (6) embetsverket.

Historisk engasjement og synlighet i utenrikspolitiske spørsmål

Norges tidlige engasjement i klimaspørsmål, samt historikk for å være synlig i utenrikspolitiske spørsmål ble av flere informanter nevnt som å ha en sammenheng med Norges ønske om lederskap. «Det norske lederskapet på klimaområdet generelt og innenfor FNs forhandlinger er ikke nytt.

---

¹⁰ Priser gitt av Climate Action Network International til landene som "gjør mest for å oppnå minst" når det kommer til fremskritt i klimaforhandlingene og klimatiltak (Climate Action Network - International, u.å.)

Ambisjonen og ønsket om å ha en tydelig lederrolle har jo egentlig vært der fra begynnelsen av», sa informant 6. Hen la til at «det var sett på som naturlig, både i norsk egeninteresse og også med tanke på hvordan vi jobba internasjonalt, at miljø og utvikling var et område der Norge inntar en sånn framoverlent posisjon i forhold til internasjonalt samarbeid».

Informant 10 mente også at Norges lederskap er i tråd med andre politiske mål. Hen uttalte at ønsket om norsk lederskap «bør sees i sammenheng med en større utenrikspolitisk strategi fra regjeringen over flere tiår, om at Norge skal fremstå som en progressiv nasjon og en slags moralsk supermakt». Informant 2 sa at rollen Norge spiller eller prøver å spille i klimaforhandlingene «har bæring på hvordan Norge oppfattes generelt i internasjonal politikk». Hen la til at det er «... samme som menneskerettigheter, da er også Norge angivelig da en stormakt, og U-hjelp og sånt noe, hvor vi er blant de bedre i verden, det er ikke til å komme fra. Så det kommer tilbake til den rollen og den tror jeg er ganske tverrpolitisk».

Informant 5 påpekte at Norge har hatt en «idealistisk inngang» og at «Det er klima i seg selv, utfordringen der som styrer det. Historisk sett så har forvaltningen og det politiske systemet vært veldig tidlig ute med å fokusere på disse problemstillingene». Informant 8 oppsummerte på sin side Norges ambisjon om lederskap slik:

Jeg mener det henger sammen med to ting: med vårt generelle forhold til å innta en sånn rolle, men også at Norge var et tidlig land i forhold til å gjøre noe med klimaproblemet i den forstand at vi innførte CO₂ avgift og hadde derfor en erfaring knyttet til økonomiske virkemidler i klimapolitikken.

Pådriver for internasjonalt klimasamarbeid

Nært relatert til at Norge ønsker å være synlige i utenriksspørsmål ligger ønsket om stabilt internasjonalt samarbeid, også i arbeidet med å begrense klimaendringene. Det følger av Norges generelle støtte til multilateralisme. Informant 9 oppsummerte det slik:

Norge er et lite land, som er avhengig av handel og eksport og en økonomi som er åpen, og der vi driver med mye utveksling med andre land. Så Norge sin økonomi er i stor grad avhengig av at Norge har et godt system internasjonalt som gjør det stabilt og mulig for norsk økonomi å vokse. Så for Norge sin generelle økonomiske interesse så er det viktig at det er et internasjonalt samarbeid på flere områder, ikke bare klima.

Informant 4 pekte også på stabilitet og sa at: «Det er sammenfall mellom andre norske prioriteter og klimakampen som en prioritet. Vi ønsker oss en stabil og rolig verden. Det gagnar alle».

Informant 7 vektla at Norge ønsket å være en leder «fordi regjeringa har et ønske om å gjøre noe med klimaendringene, og fordi vi er avhengig av stabilitet i verdensøkonomien. Klimaendringene skjer dobbelt så fort i Arktis som det skjer andre steder. Dette er viktig, også for Norge». Informant 6 påpekte på sin side at «det er viktig å forstå, nå snakker man jo ofte om at utviklingsland er de mest sårbare og blir rammet av klimaendringene, men jeg tror nok forståelsen av at det her var viktig for Norges del også».

Informant 1 sa på sin side at Norge har «et veldig sterkt ønske om et troverdig, globalt regime både fordi man anser det som den beste løsningen på klimaproblemet og hvis man da er opptatt av å gjøre noe med klimaproblemet, så trenger man en global løsning».

Fraværet av energi i klimaavtaler

I tillegg til at et tidlig engasjement og synlighet i utenrikspolitiske spørsmål, har fraværet av energi i klimaavtaler ifølge flere av informantene åpnet for norsk klimalederskap. Informant 10 uttalte at:

... det at Norge er en olje- og gassnasjon, har vært noe som ikke snakkes om på COP. I hvert fall før. Og det gjenspeiler at COP har handlet veldig mye om å snakke om utslipp på en veldig abstrakt måte, uten å snakke om hvor disse utlippene kommer fra.

Informant 4 sa på sin side at «energi har ikke vært på agendaen før i fjor [2021] omtrent. Det har de liksom latt være å snakke om. For det er indre anliggende, så det skal ikke FN legge seg opp i». Hvordan man formulerer seg var ifølge informant 7 viktig: «Vi snakker ikke om lavkarbonsamfunn, vi snakker om lavutslippssamfunn eller nullutslippssamfunn, vi peker ikke på noen energibærer».

At det har vært lite snakk om energi mener dog informant 5 er feil. Hen sa at: «Det har vært snakk om siden dag 0. Vi vet hvorfor dette skjer, sant. Men det har vært vanskelig å single ut energisektoren generelt». Hen la til at «Det er ikke sann at det ikke har vært fokus på energi. Det ville vært en misforståelse, selv om ordet ikke alltid har vært i sluttokumentene».

Et lite land utenfor EU

For det fjerde pekte flere av informantene på det faktum at Norge er et lite land som står utenfor EU, noe som gir større muligheter for å påta seg lederskap. «det er helt klart at fordi at Norge ikke er med i EU, så har vi jo i utgangspunktet et større spillerom. Det er mye vanskeligere for Sverige å fremstå som en helt solospiller innenfor EU», sa informant 2. Noe lignende sa også informant 4: «Jeg tror at hvis vi hadde vært med i EU i det tilfelle her hadde vi sikkert hatt en mye lavere profil». Informant 5 pekte på at som et lite land utenfor EU kunne ikke Norge «bli med i en stor gjeng som tok ansvar. Vi måtte forholde oss til dette selv, i veldig stor grad».

Informant 7 uttalte at for Norge «så har det hjulpet, når vi har fått lederroller at vi er respektert fordi vi er et relativt lite land. Vi er ikke EU, vi er ikke USA». Hen la til at:

Det betyr jo også, når det kommer ned til siste dagens forhandlinger så er det ikke: “Hva er norsk posisjon”. Det er ikke så viktig lenger. Hvis verden kan gå med på dette, så er vi også med. Så vi klarer å ta et globalt perspektiv. Det bør en leder gjøre, ikke sant?

Informant 6 sa på sin side at Norge «sees på som en ufarlig aktør hvis vi ser det opp imot de store tunge USA, EU, Kina». Informant 10 la vekt på at: «historisk så har Norge veldig få fiender. Vi var ingen direkte kolonimakt». Informant 5 sa på sin side at: «vi ligger ganske gunstig plassert imellom EU og USA, vi er et lite land, og vi har diverse interesser så vi blir ikke sett på som noen som bare forfølger noen typer interesser».

Informant 4 påpekte også at Norge «har en interesse av å fortsette å bygge sin rolle som et land av internasjonal betydning diplomatisk. Som bokser over sin vektklasse, som vi sier». Noe av det samme sa også informant 10:

Norge er et lite land, utenfor EU, som avhenger veldig av omdømme i utlandet. Et land som har åpen økonomi, avhengig av eksport, avhengig av bildet folk har av Norge – som jo er veldig positivt. Men det har ikke kommet av seg selv. Det er en del av en reell strategi overfor hele verden.

Informant 8 sa på sin side at:

du kan gjennom at du får formelle posisjoner, som jeg heller vil bruke enn ledende posisjoner, mulighet til å komme i dialog med de store viktige aktørene og du får mulighet

til å bidra til å utvikle politikk og bli hørt på. For hvis du er et lite land som Norge, men ikke aspirerer eller får posisjoner, så blir du relativt uinteressant for andre land.

Å være et lite land betyr likevel ikke at en automatisk ønsker å påta seg en lederrolle. Informant 2 påpekte at «Andre små europeiske land har ikke, så vidt jeg vet, den interessen av å prøve å fremstå som leder som det Norge har». Der Norge skiller seg ut var ifølge informant 2 i ønsket om synlighet. Hen sa at «det er få land, som jeg vet om, som er mer opptatt av synlighet og av å gjøre det gode enn Norge».

Finansielle ressurser

For det femte nevnte flere at Norges ressurser tilrettelegger for lederskap. Informant 10 sa at «Norge har så ufattelig mye penger at det er veldig lett for Norge å fremstå som et foregangsland innen klimafinansiering, og det har de vært også». Informant 8 påpekte at «Mye av vår status har jo vært knyttet til at vi nettopp har vært en stor giver inn av økonomiske midler, inn i både forhandlingssystemet, men også gjennom særlig det store klima og skogprosjektet». Det samme påpekte informant 6 som sa at klima- og skogprosjektet ikke handler om kompetanse og erfaring fra norsk side, men «fordi at vi har finansielle muskler til å faktisk gjøre en forskjell når vi først peker ut et sånt område». Informant 4 sa på sin side at «det er ikke sånn at det ikke er vanskelig å skille seg ut positivt» og la til at «særlig ved å legge penger på bordet kan man få mye godvilje».

Norges finansielle ressurser har, ved siden av å tilrettelegge for lederskap, ifølge informant 5 gitt Norge tillit. Hen uttrykte at:

Vi har fryktelig mange penger, så vi har aldri problemer med å betale de tingene som skal betales og som man blir enige om. Vi er alltid av de som betaler mer, eller kan betale mer – så sånn sett har vi tillit fordi at vi leverer på de betalingstingene.

Embetsverket

Til slutt vektla flere av informantene betydningen av embetsverket rolle i klimaforhandlingene. Informant 10 påpekte at «Norge har veldig godt respekterte forhandlere. Særlig de byråkratene i KLD¹¹». Informant 3 sa på sin side at «for Norges del så har det nok vært en strategi å bygge opp

---

¹¹ Klima- og miljødepartementet

et embetsverk som er gode på klimaforhandlinger og som gjør at Norge i visse deler av forhandlingene kan spille en viktig brobygger rolle».

At Norge har flinke byråkrater sa informant 8 at var en viktig del av forklaringen på hvorfor Norge ønsker å være en leder. Hen sa at «vi var et av landene i verden som tidligst fikk miljøpolitikk, fikk miljøvernminister, så du hadde bygget opp et byråkrati som var dyktig på disse tingene, og med politikere som var dyktige på kombinasjon av økonomi og miljøvern». Informant 5 påpekte også at embetsverket «... har jobbet veldig hardt faglig på strategier hvor det faglige og idealistiske går sammen».

5.3 Kostnadseffektiv tilnærming: en kombinasjon av økonomi og miljøvern

Kombinasjonen av økonomi og miljøvern var noe flere av informantene pekte på – da i form av å fremme en global og kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene. I denne delen av oppgaven vil jeg gi en oversikt over 1) hvorvidt Norges økonomiske hensyn, som i denne oppgaven knyttes til norsk olje- og gasseksport, har påvirket ambisjonen om lederskap og videre redegjøre for 2) den norske promoteringen av en global og kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene.

På spørsmål om hvorvidt norsk olje- og gasseksport har påvirket det norske ønsket om klimalederskap påpekte informant 8 at «Vi er en aktør som har en direkte interesse av olje og gass. Men det er liksom ikke uttalt politisk instrument eller noen dokumenter på noen måte». Informant 6 sa på sin side at «koblingene [til Norge som en stor olje- og gasseksportør] ikke var sett på som avgjørende i forhold til det at vi skulle innta en tydelig og foroverlent posisjon internasjonalt på område». Informant 4 uttrykte at «hvert fall Arbeiderpartiet og Høyre ser på olje og gass og klimalederskap som “conveniently separate”, og noe de ikke har trengt å forholde seg til».

Informant 2 sa på sin side at «det er jo selvfølgelig også *fordi* vi er en fossil stormakt, så er det nettopp for å prøve dempe den eventuelle negative persepsjonen det kan skape hos andre, at vi fremstår som en som er opptatt av klimaspørsmålet». Informant 3 sa på sin side at «... jeg tror nok det har vært en god del diskusjon mellom KLD på den ene siden og OED og Finansdepartementet på den andre siden om ulike posisjoner i forbindelse med klimaforhandlingene». Uttalelsen belyser hva informant 7 kalte en «koalisjon av interesser» som igjen bestemmer Norges endelige posisjoner og som hen mente best kunne forklare den norske lederskapsambisjonen. Hen sa at:

det er jo en koalisjon av interesser som den norske regjering har, ikke sant. Og da vil KLD jobbe for å få mest mulig klimaeffekt av en avtale og norske tiltak. Finansdepartementet deltar også, de vil tenke på hvordan vi skal få mest mulig utslipp per krone, ikke klimaeffekten, men kostnadseffekten. Og OED vil tenke på å ikke single ut enkelte næringer, eller enkelte energibærere, men tenke på alt skal behandles likt. Opp til hvert enkelt land.

De ulike interessene blir ifølge informant 5 «veid før vi går ut for å jobbe på grunnlag av mandatene våre», noe hen kalte en «realisme check i forberedelsene». Videre fortalte informant 5 at:

Vi har vært veldig opptatt av å ikke bare fokusere på CO₂, både fordi det er miljømessig fornuftig, men også fordi vi har materielle petroleumsrelaterte interesser som ikke er tjent med en smal fokusering på det [CO₂]. Men altså, det finnes veldig gode miljømessige argumenter for å fokusere også på skog, og på andre gasser enn CO₂. Og på andre sektorer enn energi. Så her har våre materielle interesser gått hånd i hånd med hva vi faktisk har ment da om hvordan regimet burde være.

Det er likevel ikke sånn at det bare er Norge som har mål i klimaforhandlingene. Informant 5 sa videre at «andre europeiske land var veldig opptatt av CO₂ og CO₂ fra energi. Var på vei bare det. Og de kobla det med sine energiinteresser som å begrense import og avhengighet av importerte energivarer».

Informant 9 sa på sin side at Norges olje- og gasseskport «er en av de viktigste årsakene til at norske forhandlingsposisjoner har vært skrudd sammen mot å få til den, for eksempel internasjonale, fleksible mekanismer, der man kan ha deltagelse i kvotehandelssystemet». Fleksible mekanismer og kvotehandel er noe som karakteriserer en global og kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene – en tilnærming Norge ifølge informantene har fremmet i klimaforhandlingene.

Informant 8 uttrykte at «Norge var et tidlig land i forhold til å gjøre noe med klimaproblemet i den forstand at vi innførte CO₂ avgift og hadde derfor en erfaring knyttet til økonomiske virkemidler i klimapolitikken». Informant 5 pekte på sin side på at «Vi har vært opptatt av CO₂ håndtering, CCS¹² i mange år, og ønska å få det anerkjent som et likeverdig tiltak til andre måter å begrense

---

¹² Carbon Capture and storage (karbonfangst)

eller redusere utslippene på», mens informant 6 fremhevet at Norge har ønsket å «å fremme kvotehandel som en mekanisme eller et virkemiddel i et internasjonalt avtaleverk».

Den globale og kostnadseffektive tilnærmingen uttalte informant 3 at «den tror jeg har alt å gjøre med norsk olje og gassproduksjon». Informant 1 delte dette synet og sa at «... det at Norge så veldig sterkt har vektlagt en sånn global tilnærming følger ganske direkte av den situasjonen vi er i som olje- og gassseksportør». Grunnen til at en global tilnærming har vært viktig kan forklares «politisk, ideologisk på et vis», men hen la til at:

... du kan jo også godt forklare det med utgangspunkt i Norges litt sånn spesielle interesser i klimasammenheng da. Helt siden man begynte å lage de første internasjonale klimaavtalene så har Norge vært opptatt av at man ikke må lage et system som låser enkeltland til å ta på seg lite fleksible forpliktelse, men at det er den totale globale effekten som gjelder, og at land må kunne velge selv om de vil gjennomføre ting selv eller i samarbeid med andre. Så den globale tilnærmingen har jo alltid vært veldig viktig og det er klart at da trenger man et troverdig, globalt internasjonalt regelverk.

Noe av det samme sa kandidat 9: «For Norge sin del, så har det vært veldig gunstig å ha et internasjonalt klimaregime som er basert på at man teller utslippene der olja blir forbrent, og ikke der olja blir produsert.»

Grunnen til at Norge ønsket å fremme en global og kostnadseffektiv tilnærming var ifølge informant 8 at «vi tenker at det vi gjør er veldig bra og det bør hele verden gjøre, og at mye var knyttet til det at vi mente selv at økonomiske virkemidler er det riktige virkemiddelet». Hen la til at tilnærmingen

... passer veldig godt for en norsk utslippsstruktur, for det å kutte/ redusere utslipp i Norge er veldig dyrt i forhold til andre land, og det å gå inn for en type økonomiske virkemidler vil passe godt for hvordan vi tenker rundt klimautslipp.

Ifølge informant 9 var bakgrunnen for at det var i Norges interesse å fremme en slik tilnærming følgende: «Norge har et energisystem der det er lite utslipp fra fossile kilder i elektrisitetsproduksjonen ...». I Norge ville det ifølge informant 9 «... i praksis si at man må kutte i oljeproduksjon. Og det ville være veldig dyr løsning for Norge. Derfor har Norge jobbet for å få andre løsninger der man kan unngå at det skal skje».

Flere informanter pekte også på en sammenheng mellom Norges rolle som olje- og gassseksportør og lederskapsambisjonen. Informant 7 antydte at: «... det at vi får en lederrolle gir oss litt mer hånd på rattet – at vi kan unngå utfall som er spesielt vanskelig for Norge som en olje- og gassnasjon. Informant 10 sa på sin side at man «kan bruke lederrollen til å forme systemet slik man vil ha det». At Norge ønsket en kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene, har ifølge informant 9 kommet til uttrykk i lederskapet Norge har prøvd å utøve, noe som også skiller seg fra EU som «har vært en type leder som helt aktivt har søkt å ha den ambisiøse posisjonen i forhold til å kutte klimagassutslipp, og prøvd å få med seg flere land på det». Hen sa videre at:

Norge har hatt en litt annen type lederposisjon i de internasjonale klimaforhandlingene, i form av å presentere spesifikke forslag på noen felter der Norge har hatt spesielt sterk interesse av at avtalen har gått i en spesiell retning. Og da tenker jeg på forslag som Norge har presentert, som har ført til at man har fått avtaler innenfor dette avtalekomplekset, og som har gjort det mulig med markedsorienterte løsninger som har gitt Norge mulighet til å kutte utslipp i andre land, men få det bokført på sitt regnskap, hjemme.

Noen av de andre informantene pekte også på Kyotoprotokollen som et eksempel hvor Norge hadde klare ønsker. Informant 5 fortalte at «vi var veldig avhengig av å kunne samarbeid med andre land for å kunne gjennomføre de målene og forpliktelsene vi hadde tatt. Så da hadde vi hard posisjon, ikke bare for oss, men for alle industrilandene». Norges muligheter for å kutte utslipp nevnte også informant 6 at har påvirket lederskapet, spesielt i forbindelse med Kyotoprotokollen: «Jeg tror det viktigste i forhold til hvordan våre posisjoner og lederroller har vært utforma og utvikla seg over tid har vært knytta til [...] hvor stramme forpliktelser vi selv kan ta på oss». Hen påpekte at det i dag er større fokus på nasjonale utslipp, noe som over tid har gjort kvotemekanismer mindre viktige. Informant 6 la dog til «men vi er fremdeles veldig avhengig av, når vi setter så ambisiøse utslippsmål som vi faktisk setter [...], at vi i dag en del av et EU-kvotesystem». Hen avsluttet med å si: «Men likevel bak det her, et ønske om en mest mulig samla sånn ambisiøs avtale og internasjonalt samarbeid, som vi har hatt med hele veien».

Informant 1 uttrykte på sin side at:

det at Norge har prøvd å være en pådriver for enighet internasjonalt henger jo sammen med det [viktigheten av et globalt regime], og det henger sammen med at det har vært relativt bred politisk enighet i Norge om at Norge skal på en måte føre en ansvarlig og offensiv

klimapolitikk. Samtidig har det vært uenighet om mange nasjonale politiske virkemidler. Sånn at det å gjøre en aktiv innsats internasjonalt det har vært den tingen som alltid har samla på tvers politisk ikke sant.

5.4 Politisk enighet

At det har vært bred enighet knyttet til Norges ambisjon om klimalederskap var nesten samtlige av informantene enige i. Som informant 8 påpekte: «Det har vært statsråder fra veldig mange ulike partier i perioden hvor Norge har inntatt den rollen». Informant 7 var enig og sa at «jeg har ikke opplevd at regjeringene har sagt at nå skal vi bare følge litt med, nå skal vi passe litt på bare, men vi skal ikke ta noen lederrolle».

Når det gjelder hva informantene tror er grunnen til den brede enigheten pekte de på litt ulike faktorer. Informant 10 sa at «til og med FrP ser verdien i det, og jeg oppfatter det veldig ofte som ekte engasjement og at man har ressursene for det». Informant 2 pekte på sin side på embetsverket i Norge, i motsetning til bla. USA, blir sittende på tvers av regjeringer:

Det er stort sett de samme forhandlerne, ikke sant. [...] Her er det samme Tordenskjolds soldater som går igjen. De mener jo det samme. De gjør en god jobb. Og jeg tror ikke de gjør noe annet for Solberg enn de gjør for Jonas.

Informant 6 pekte på sin side på den norske aksepten av FNs klimapanel og «vår tradisjon for å basere politikk på kunnskap». Hen la til at «Vi har jo særlig FrP som har stilt spørsmål om vitenskapen lenge [...]. Men utover det en ganske bred konsensus politisk og i Stortinget rundt betydningen av klima som en utfordring, det lå der veldig tidlig». Dette synet delte også informant 5 som sa at «Det har vært relativt bred enighet om at klimaet er viktig og da tar vi de oppgavene vi får». Informant 4 vektla de mange «bonusene» ved å være en «seriøs, positiv diplomatisk aktør» og viste til at «vi har brukt klimadiplomati til sånne ting som å bli valgt inn som midlertidig medlem i Sikkerhetsrådet». Hen sa i den forbindelse at «jeg tror nok det er mye større uenighet om hva som skal gjøres hjemme ...».

At det har vært mer uenighet på hjemmebane nevnte også informant 1 og 7. Informant 1 sa følgende:

Egentlig helt siden 2001, har du hele veien hatt koalisjonsregjeringer som har gått på tvers av dette politiske skillet, altså ute-hjemme skillet. Og dermed så har du hatt behov for å

håndtere det at du har ganske store uenighet om hvordan Norge skal håndtere det å kutte sine egne klimagassutslipp.

Informant 9 pekte på sin side på at «Norge har jo vært styrt av politiske partier som har det standpunktet at Norge skal fortsette med olje- og gassproduksjon». Hen la til at «det tror jeg også kan forklare en del av den posisjonen som de samme partiene er enige i – at Norge skal ha en ledende posisjon i internasjonale klimaforhandlinger for å beskytte egne, nasjonale interesser og fremme løsninger som ivaretar norske interesser. Informant 1 delte dette synet og sa at: «... grunnen til at den norske tilnærmingen har hatt såpass bred støtte er jo at den er forenlig med de norske interessene ...».

6 DISKUSJON

Så hvorfor ønsker Norge å være en leder i klimaforhandlingene, til tross for at landet er en av verdens største olje- og gassseksporthorer? I dette kapitlet vil jeg analysere de empiriske observasjonene i lys av de teoretiske tilnærmingene og søke å identifisere motivasjonene bak den norske lederskapsambisjonen. Videre vil jeg diskutere hvordan funnene i oppgaven kan utgjøre et bidrag til litteraturen om hva som motiverer land til å påta seg lederskap. Til slutt vil jeg drøfte hvordan oppgavens funn utgjør et teoretisk bidrag til debatten om den relative betydningen av normer og nasjonale interesser i utformingen av handling, og videre betydningen av status.

6.1 Norges mulighet for lederskap

Muligheten til å påta seg en lederrolle i de internasjonale klimaforhandlingene avhenger ifølge Underdal (1994) av ressurser og innsats (s. 181-182). I tillegg påpekte informantene noen kontekstuelle forhold som kan sies å støtte Norges ambisjon om å påta seg en lederrolle, og som bør belyses når en skal forklare hvorfor Norge ønsker å innta en lederrolle.

For det første så flere av informantene en sammenheng mellom Norges ambisjon om klimalederskap og tradisjonen for å være synlig i utenrikspolitiske spørsmål. Flere pekte også på at Norge tidlig hadde et engasjement for klimaspørsmål, hvor informant 6 vektla Norges aksept av vitenskapen. For det andre påpekte flere Norges tilbøyelighet til å støtte multilateralisme og internasjonalt samarbeid. Ifølge informant 4, 7 og 9 handlet det om at Norge som et lite land ønsker en stabil verden med et velfungerende internasjonalt system, mens informant 1 sa at ønsket om internasjonalt klimasamarbeid og et globalt regime gjenspeiler løsningen Norge mener er den riktige. Ambisjonen om norsk klimalederskap er derfor en naturlig forlengelse av Norges tradisjon for å være synlig i utenrikspolitiske spørsmål, engasjementet i klimaspørsmål og tilbøyeligheten til å støtte multilateralisme. Muligheten for å påta seg en lederrolle krever likevel at Norge har ressurser og er villige til å legge ned en innsats.

Norges finansielle ressurser ble særlig vektlagt av informantene. Finansielle ressurser gjør det ifølge informant 4, 8 og 10 lett å fremstå som et foregangsland, mens informant 6 vektla at det forsterker muligheten til å utgjøre en forskjell. Et eksempel som både informant 6 og 8 nevnte var klima- og skogprosjektet. Videre oppgav flere informanter de menneskelige ressursene og den viktige rollen til embetsverket, som over tid har opparbeidet seg svært mye kunnskap om

klimaspørsmål. Ifølge informant 5 og 8 har embetsverket vært viktig i prosessen med å finne gode og kostnadseffektive løsninger. Det finner også støtte i regjeringens uttalelser, hvor de kaller Norge «faglig sterk» (Miljøverndepartementet, 2013). Informant 3 nevnte på sin side at embetsverket sin kunnskap om klimaforhandlinger gir de mulighet til å være brobygger, noe som kan øke sjansen for enighet på tvers av land. Videre vitner regjeringens egne uttalelser om at det legges ned en reell innsats i arbeidet med å være ledende i klimaforhandlingene (Meld. St. 21 (2011–2012); St.meld. nr. 34 (2006-2007)). Det underbygges også av hva informant 5 sa om at forvaltningen har investert mye tid og krefter på å finne ut av klimaspørsmål og hvilke veier det var mulig å gå.

Videre pekte flere informanter på at Norge er et lite land utenfor EU, noe som ifølge informant 2 og 4 gjør det lettere å påta seg en lederrolle. Det er fordi EU i klimaforhandlingene uttaler seg- og handler som en enhet. Informant 7 sa på sin side at «vi er respektert fordi vi er et lite land». Det ble støttet av informant 6 og 10 som vektla at Norge som et lite land uten en fortid som kolonimakt ses på som en «ufarlig aktør» med få fiender. Sist, men ikke minst er det nærmest konsensus blant informantene om at det har vært en bred og vedvarende politisk enighet rundt Norges ambisjon om lederskap. Det gjør at Norge har hatt mulighet til å forfølge en slik strategi. Grunnen til at det har vært så stor enighet rundt Norges lederskapsambisjon, sa informant 1 var et resultat av uenigheten om hvordan Norge skal kutte sine egne klimagassutslipp. «... Det å gjøre en aktiv innsats internasjonalt har vært den tingen som alltid har samla på tvers politisk».

Basert på informantenes uttalelser er det klart at Norge sine ressurser og innsats tilrettelegger for lederskap. Disse faktorene samsvarer også i stor grad med kjennetegnene Leira (2013) hevdet at gjorde Norge egnet for meklings i fredsarbeid. Ressurser og innsats er dog bare hva som er nødvendig for å kunne påta seg lederskap, men ikke en tilstrekkelig forklaring på hvorfor et land ønsker det. Flere land kan sies å ha ressursene til å påta seg lederskap, uten at de ønsker å bruke dem på klimalederskap, eller at det ikke er politisk enighet om en slik ambisjon. Det bringer oss til oppgavens neste del: motivasjoner for norsk klimalederskap.

6.2 Norges motivasjoner for klimalederskap

Som nevnt, var det forklaring 1 og 3 som mottok mest støtte fra informantene. Norge ønsker å være en leder i internasjonale klimaforhandlinger fordi det er moralsk riktig å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem og for å oppnå status i internasjonale fora. Men, som informant 1 påpekte: «det er fryktelig vanskelig å avgrense en enkel forklaring». Da ingen av forklaringene mottok

enstemmig støtte fra informantene, vil oppgaven diskutere informantenes mange nyanseringer knyttet til de ulike forklaringene.

6.2.1 Å gjøre det som er passende

Flere av informantene støttet forklaringen om at Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene fordi det er moralsk riktig å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem, uavhengig av at det kan svekke landets egeninteresser. Informant 3 oppsummerte det slik: «Jeg tror at i det store og det hele, så opptrer Norge relativt godhjertet i de internasjonale klimaforhandlingene, og prøver å få til det som er til det felles beste». Flere informanter sa også at det å bidra til å løse klimautfordringen er grunnen til at Norge ønsker å være en leder. Disse uttalelsene kan tyde på at Norges identitet som moralsk og humanitær supermakt fremkalles i klimaforhandlingene, noe som ifølge teorien vil legge føringer på hvordan Norge handler. Det finner også støtte i mange av informantenes uttalelser.

Som et spesifikt eksempel på at normative hensyn motiverer Norges internasjonale klimapolitikk påpekte informant 5,6, 8 og 10 at Norge har bidratt med store, finansielle bidrag inn i klimaforhandlingene og gjennom klima- og skogprosjektet. Disse bidragene tas som nevnt ut over bistandsbudsjettet, som tar utgangspunkt i uegennytte og menneskehetens interesser (St.meld. nr. 15 (2008-2009)). Norges generøse finansielle bidrag tyder på at Norge følger de sosialt, konstruerte reglene om hva som er forventet av de som en rik aktør i klimaforhandlingene (March & Olsen, 1998). Informant 1, 5 og 7 pekte også på at Norge gjennom å bidra til enighet rundt ambisiøse og globale klimaavtaler vil kunne redusere etterspørselen etter olje og gass og dermed svekke Norges egeninteresser. Ifølge informant 5 er politikerne klar over dette, noe som også bekreftes av regjeringens egne uttalelser (St.meld. nr. 15 (2008-2009), s. 17). Likevel ønsker Norge å påta seg lederrolle. Disse observasjonene styrker antagelsen om at normative hensyn motiverer Norge til å påta seg en lederrolle.

På den annen side uttrykte informant 4 tvil rundt hvorvidt det å bidra til å løse et kollektivt problem vil svekke Norges interesser da olje og gass ikke har vært et tema og at FN ikke har sanksjonsmuligheter dersom Norge ikke skulle følge opp sine klimamål. Informant 6 og 7 sa på sin side at det er i Norges egeninteresse å begrense klimaendringene fordi de rammer oss. Norge som et lite land med en åpen økonomi har ifølge informant 7 også en interesse i en stabil verdensøkonomi, noe som på sikt vil tale for å fase ut olje og gass. Ambisjonen om lederskap og å

bidra til å løse klimautfordringen kan derfor ikke utelukkende sies å gå på bekostning av landets egeninteresser.

Noen av informantene var heller ikke enige i at Norges internasjonale klimapolitikk utelukkende baseres på normative hensyn. Informant 2 uttalte at Norge ønsker å være leder fordi det er moralsk riktig, men at det ikke er helt uavhengig av hvordan det påvirker egeninteressene. Informant 9 og 10 pekte begge på Norge ikke følger opp hjemme gjennom å kutte i egen olje- og gassproduksjon, noe som taler imot at Norge drives utelukkende av normative hensyn. Disse handlingene, eller mangelen av dem, står i kontrast med prinsippene i klimaregimet om hva som forventes av et land med relativt stort ansvar og kapasitet (Tørstad & Sælen, 2018). Som nevnt er FN tydelig på at fossil energi ikke er forenlig med å nå 1.5 graders målet og at industrialiserte land må vise vei gjennom sin nasjonale politikk. Det svekker antagelsen om at Norge utelukkende motiveres av normative hensyn og antyder at egeninteresser også kan ha forklaringskraft.

6.2.2 Betydningen av egeninteresse

Det er liten tvil om at Norge har egeninteresser i olje- og gasseksport. Spørsmålet er likevel om ivaretagelsen av disse olje- og gassinteressene er det som motiverer Norge til å påta seg en lederrolle. Majoriteten av informantene hevdet at Norge *ikke* ønsker å være en leder for å ivareta sine olje- og gassinteresser.

Flere eksempler ble nevnt som å tale imot at Norge ønsker lederskap for å ivareta egeninteresser. Informant 7 pekte blant annet på at Norge gikk med å på å inkludere 1.5 graders målet i Parisavtalen – noe som gikk på tvers av norske posisjoner. Informant 3,4 og 6 sa på sin side at Saudi- Arabia er et land som ivaretar egne interesser i forhandlingene. Som informant 6 uttalte: «Vi kunne vært Saudi-Arabia [...] Likevel så har vi inntatt den rollen som vi har gjort over land tid». Saudi-Arabia er blant landene med fossile interesser som ifølge både informantene og litteraturen kan karakteriseres som potensielle vetospillere som er tilbøyelige til å hindre enighet for å ivareta egne interesser (Victor, 2016). Eksempelene antyder at det samme ikke kan sies om Norge. Det støttes også av hva regjeringen sier om at andre oljeeksporterende land har mindre ambisiøse mål enn Norge (St.meld. nr. 15 (2008-2009), s. 125), og Solberg-regjeringens uttalelser om at Norge bidro til enighet i Parisavtalen (Meld. St. 41 (2016–2017), s. 10) Uttalelsene svekker antagelsen om at Norge motiveres av å ivareta sine olje- og gassinteresser, og åpner for at de motiveres av andre hensyn.

Informantenes sammenligning av Norge og Saudi-Arabia kan si oss noe mer om betydningen av normer i utformingen av Norges atferd. For det første kan man argumentere for at Norges ambisjon om lederskap, og ressursene og innsatsen denne ambisjonen medfører, vitner om at Norge er tilbøyelige til å justere sin atferd i tråd med hva som er forventet og akseptert i klimaregimet. Det inkluderer forventningen om at land med stor kapasitet og relativt stort ansvar skal gjøre mest og ta ledelse. Saudi-Arabia ser ikke ut til å påvirkes av disse forventningene. Videre forsterker Norges ambisjon om lederskap inntrykket av at Norges identitet som moralsk og humanitær stormakt fremkalles i klimaforhandlingene. Norge søker derfor å handle i tråd med forpliktelsene som utløper fra denne identiteten, nemlig å tenke på menneskehetens og felleskapets beste. I klimaregimet fordrer det at man legger sine fossile interesser til side, til fordel for enighet. At FN ikke har sanksjonsmuligheter om Norge skulle bryte med forventningene i klimaregimet, styrker også antagelsen om at rollen til normer har forklaringskraft.

Selv om mange mener at det å ivareta olje- og gassinteresser ikke er hvorfor Norge ønsker en lederrolle, var det nokså stor enighet blant informantene om at Norges internasjonale klimapolitikk og ambisjonen om lederskap har blitt påvirket av landets olje- og gassinteresser, men da som *én* av mange interesser. Som informant 7 uttrykte har regjeringen en koalisjon av interesser. Olje- og energidepartementet vil derfor jobbe for at Norges energiinteresser ikke undergraves i internasjonale forhandlinger, mens klimadepartementet vil fremme tiltak med størst klimaeffekt. Informant 3 la også vekt på at ulike departementer har ulike interesser. Hvilke interesser som veier tyngst i Norges endelige posisjoner blir ifølge informant 5 bestemt på forhånd, noe hen kaller «en realisme check i forberedelsene». Det understreker at en rekke interesser søkes ivaretatt i regjeringens endelige posisjoner, og ikke bare olje- og gassinteressene.

Uttalelsene til informantene nyanserer bildet av norske interesser, og åpner for at Norges ambisjon om klimalederskap kan utløpe fra et ønske om å ivareta en rekke interesser. Informant 10 som var enig i forklaringen om at Norge ønsker å være en leder for å ivareta sine olje- og gassinteresser påpekte at det også gjelder ivaretagelsen av «mer helhetlig egeninteresse». Hen la til at det også er i Norges interesse med «løsninger som handler om å bruke penger uten å gjøre vanskelige systemiske valg», mens informant 9 sa at det «å fremstå som en grønn leder» også vil være i Norges interesse. Det tyder på at norske myndigheter ønsker en lederrolle fordi de gjennom utøvelsen av lederskap kan påvirke land til å enes om løsninger som er forenlig med de norske interessene. I

informant 1 sine ord betyr det at løsningene ikke «låser enkeltland til å ta på seg lite fleksible forpliktelser». Uten fleksible løsninger vil det være vanskelig for Norge å sette seg ambisiøse mål, uten å risikere å svekke den norske olje- og gassnæringen. Følgelig vil det være vanskelig å fremstå som en grønn leder. Det norske ønsket er derfor at innretningen på klimaavtaler og det internasjonale klimasamarbeidet ikke skal gjøre de nødt til å velge mellom disse to interessene.

For å oppsummere møtte forklaringen om at Norge ønsker å være en leder for å ivareta sine olje- og gassinteresser sterk motstand blant informantene. Forklaringens andre del derimot, som sier at Norge ønsker å legge føringer på at det landene enes om ikke vil svekke olje og gassnæringen, kan enda ikke avkrefte. Det vil derfor være tema for neste del.

6.2.3 En finger med i spillet

At Norge ønsker å legge føringer på at det landene enes om ikke vil svekke den norske olje- og gassnæringen er det ifølge flere informanter belegg for å hevde. Informant 7 antydte blant annet at: «... det at vi får en lederrolle gir oss litt mer hånd på rattet – at vi kan unngå utfall som er spesielt vanskelig for Norge som en olje- og gass nasjon. Informant 10 sa på sin side at man «kan bruke lederrollen til å forme systemet slik man vil ha det». Det betyr ikke at Norge karakteriseres som en leder, men at måten de opptrer i klimaforhandlingene tilsier at de ønsker påvirke de andre aktørene til å enes om en viss type av avtaler.

Selv om det var litt uenighet knyttet til i hvilken grad Norges rolle som olje- og gasseksportør har påvirket ambisjonen om lederskap, kom det tydelig fram i mange av informantene uttalelser at Norge i de internasjonale klimaforhandlingene har ønsket å fremme og påvirke land til å enes om en kostnadseffektiv og global tilnærming til klimaendringene. Denne tilnærmingen er ifølge litteraturen forenlig med norske olje og gassinteresser (Boasson & Lahn, 2016). Ifølge informant 2 er den kostnadseffektive tilnærmingen til klimaendringene nærmest som en norsk innovasjon å regne. Informant 1,3, og 9 uttalte på sin side at denne tilnærmingen var en direkte følge av Norges rolle som olje- og gasseksportør. Rollen som olje- og gasseksportør var ifølge informant 9 også «en av de viktigste årsakene til hvordan Norges forhandlingsposisjoner har vært skrudd sammen» og pekte på internasjonale, fleksible mekanismer og deltakelse i kvotehandelssystemet. Det styrker antagelsen om at Norge ønsker å være en leder for å kunne legge føringer på hva landene enes om.

Den norske promoteringen av en global og kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene kommer også til uttrykk i informant 5 sine uttalelser om Norges forsøk på å få anerkjent karbonlagring som et likeverdig tiltak for å begrense klimaendringene, og informant 6 sin uttalelse om at Norge har forsøkt å fremme kvotehandling som et virkemiddel. Informant 8 pekte på at Norge mente at «økonomiske virkemidler er det riktige virkemiddelet» og at det er noe hele verden burde bruke. Videre påpekte informant 5 at «Vi har vært veldig opptatt av å ikke bare fokusere på CO₂, både fordi det er miljømessig fornuftig, men også fordi vi har materielle petroleumsrelaterede interesser som ikke er tjent med en smal fokusering på det [CO₂]». Det har blant annet ført til at Norge, i motsetning til mange andre land har ønsket å fokusere mindre på CO₂-utslipp og mer på andre klimagassutslipp og skog. Alle disse uttalelsene viser at Norge har promotert tiltak som samsvarer med en global og kostnadseffektiv tilnærming – en tilnærming som er forenlig med norske interesser.

Informant 5 og 6 pekte også på Norge sin begrensede mulighet for å kutte utslipp og den påfølgende avhengigheten av fleksible forpliktelser. Ønsket om fleksible forpliktelser har derfor påvirket Norges posisjon og lederrolle. Det er ifølge informant 8 fordi «det å kutte utslipp i Norge er veldig dyrt i forhold til andre land», mens informant 9 sa at Norge har «et energisystem der det er lite utslipp fra fossile kilder i elektrisitetsproduksjonen, noe som gjør Norge avhengige av et globalt system med fleksible mekanismer og kvotehandling, med mindre de vil kutte i egen olje- og gassproduksjon. Ifølge informant 10 betyr det også at «løsninger som handler om å bruke penger uten å gjøre vanskelige systemiske valg» er i Norges interesse.

Det at flere informanter nevnte at fleksible mekanismer var viktig for at Norge skulle ha mulighet til å oppnå sine klimamål, underbygger at Norge har en interesse i å bidra til å begrense klimaendringene. Det er derimot ikke slik at Norge er avhengig av fleksible mekanismer for å nå målene *per se*, men for å nå målene uten å kutte i den norske olje- og gassproduksjonen. Her kan man selvfølgelig argumentere for at det vil være mer kostnadseffektivt og muligens også ha større klimaeffekt å bidra til å kutte utslipp andre steder, men det forsterker likevel inntrykket om at Norge ikke ønsker å kutte utslipp hjemme. At Norge også velger å rette fokuset bort fra CO₂-utslipp, bygger også opp under denne antagelsen. Det styrker antagelsen om at Norge ønsker å legge føringer på at det landene enes om fleksible forpliktelser i tråd med en kostnadseffektiv tilnærming til klimaendringene.

Basert på informantenes uttalelser har det også skjedd noen endringer i Norges internasjonale klimapolitikk og i Norges posisjoner de siste tre tiårene. Informant 6 sa for eksempel at kvotemekanismer var viktigere før, særlig i forbindelse med Kyotoprotokollen, og da Parisavtalen har større fokus på nasjonale utslipp gjennom de nasjonalt fastsatte målene (NDCs). Forpliktelsene i Parisavtalen kan fortsatt sies å være «fleksible» i den forstand at hvert enkelt land kan bestemme hvor store utslipp de skal kutte og hvordan de skal gjøre det. Selv om det er et større fokus på nasjonale utslipp uttalte informant 6 at Norge har satt seg ambisiøse mål, noe som gjør de avhengige av å ta del i EU sitt kvotesystem. Å samarbeide med andre land for å kutte utslipp er derfor fortsatt viktig for Norge. En annen endring er ifølge informant 4 og 10 at energi i større grad har vært på agendaen i de siste klimaforhandlingene. Det tyder på at presset mot Norge rolle som olje- og gassprodusent og klimaleder kan øke i årene som kommer, noe som Harrison & Bang (2022) også påpeker.

Til slutt kan det at Norge ønsker en finger med i spillet for å påvirke løsningene det enes om også være et resultat av at Norge delvis må forankre ønsket om lederskap i egeninteresse for å sikre politisk enighet. Slik informant 1 sa om forklaring 2 og ivaretagelsen av norske olje- og gassinteresser: «det forklarer hvorfor du ikke har fått større motstand mot at Norge skal operere som en leder». Den norske ambisjonen om lederskap og Norges internasjonale klimapolitikk begrenses derfor til å samsvare befolkningens interesser (Moravcsik, 1997). Det kan forklare hvorfor Norge ikke kan ignorere hvordan klimapolitikken påvirker olje og gass, selv om alle vet at det er den primære driveren av klimaendringene. Gitt at Norge har hatt en vedvarende og uttalt ønske om lederskap, styrker det antagelsen om at rollen til interesser også har forklaringskraft.

For å oppsummere er det basert på disse observasjonene belegg for å si at Norge også motiveres av egeninteresse. Det er muligens for snevert å si at Norge motiveres av å ivareta sine olje- og gassinteresser, og at «mer helhetlig egeninteresse», slik informant 10 påpekte, gjenspeiler virkeligheten på mer sannferdig måte. Det inkluderer Norges interesse i globale styringssystemer og begrensningen av klimaendringene, men også at avtalene man enes om inneholder fleksible mekanismer og har en global tilnærming – forenlig med norske, økonomiske interesser. I sum kan vi si at den kostnadseffektive og globale tilnærmingen Norge har promotert i stor grad gjenspeiler regjeringens koalisjon av interesser.

6.2.4 Status og politisk kapital

Til slutt er det forklaring 3 sier at Norge ønsker å være en leder for å oppnå status og politisk kapital i internasjonale fora. Det var den forklaringen som var kilde til færrest nyanseringer eller kontroverser. Svært mange av informantene var enige i at dette var en delforklaring, og så det i sammenheng med Norges tradisjon for å være synlige og engasjere seg i utenrikspolitiske spørsmål. Ifølge de Carvalho & Neumann (2015) er synlighet og forsøk på å bli lagt merke til den viktigste indikasjonen på at små stater søker status. Som informant 2 påpekte: «det er få land, som jeg vet om, som er mer opptatt av synlighet og av å gjøre det gode enn Norge». Informant 8 sa på sin side at «hvis du er et lite land som Norge, men ikke aspirerer eller får posisjoner, så blir du relativt uinteressant for andre land». Det styrker antagelsen om at Norge søker status i klimaforhandlingene.

I intervjuene kom det også fram at Norge er sårbare overfor «status insecurity» (de Carvalho & Neumann, 2015). Som informant 4 påpekte ønsker Norge å være et land «som bokser over sin vektklasse». Dette synet ble også delt av informant 2 som sa at det Norges rolle i internasjonale forhandlinger «har bæring på hvordan Norge oppfattes generelt i internasjonal politikk». Informant 10 uttalte på sin side at bilde folk har av Norge er positivt, men at «det er ikke kommet av seg selv. Det er en del av en reel strategi overfor hele verden». Det styrker antagelsen om at Norges ønske om lederskap motiveres av søken etter status.

Blant de som mente at Norge ikke motiveres av status, nevnte informant 7 at en omdømmegevinst i bytte mot en nedgang i realøkonomien er to ulike størrelser. Det er også vanskelig for Norge oppnå status i klimaregimet fordi landet står i en klimaspagat. At Norge ble tildelt «fossil of the day award», en pris som gis til de «som gjør mest for å oppnå minst», understreker denne troverdighetsutfordringen. Det kan svekke Norge sin moralske autoritet og gjøre det vanskeligere å bli ansett som «positiv kraft» (de Carvalho & Neumann, 2015). Basert på de empiriske observasjonene kan man likevel argumentere for at fordi klimaregimet er veldig sårbart overfor kollektive handlingsproblemer, så vil ikke det å fremstå som progressiv eller bli lagt merke til være spesielt krevende. Det følger også fra at det i klimaregimet er andre krav til hva som teller som makt (Lahn & Wilson Rowe, 2015). Som informant 4 påpekte kan man med litt penger få mye godvilje, noe Norge har mye av og ifølge informant 5,6, 8 og 10 har vist seg villig til å bidra med.

Det underbygges også av Norges generøse bistandsbudsjett (Norad, 2021, 2022). Det fremstår derfor ikke åpenbart at Norge må godta en nedgang i realøkonomien for å oppnå status.

Informant 6 sa på sin side at «at «... det kan ha vært lettere å innta en sånn lederrolle internasjonalt [...] nettopp fordi alle vet at vi er en olje- og gasseksportør, men til tross for det så har vi plassert oss et helt annet sted enn for eksempel Saudi-Arabia»». Gjennom å aspirere til lederskap tar Norge derfor aktivt avstand fra andre land med fossile interesser. At Norges lederskap i stor grad finansieres av olje og gass illustrerer klimaspagaten Norge står i, men som informant 10 påpekte: «det er en reell diskusjon hvordan man bruker de pengene». Det at Norge er villige til å bruke store finansielle ressurser på klimaarbeidet og f.eks. klima- og skogprosjektet har ifølge informant 5 gitt Norge tillitt, mens regjeringen selv sa at det har gitt Norge økt troverdighet (Meld. St. 21 (2011–2012), s. 68). Det er i tråd med teorien som sier at små stater vil søke å bli ansett som en pålitelig partner. Det viser også at en olje- og gasseksportør kan søke status i klimaforhandlingene.

Videre påpekte informant 8 at gjennom å få formelle posisjoner får Norge «mulighet til å komme i dialog med de store viktige aktørene og du får mulighet til å bidra til å utvikle politikk og bli hørt på». Det indikerer at Norge også søker å øke sin politiske kapital. Informant 4 pekte også på at Norge har brukt klimadiplomati for å bli valgt inn som midlertidig medlem i Sikkerhetsrådet, mens regjeringen peker på hvordan klima- og skogsatsningen har vært «en døråpner og gitt Norge et bredere nedslagsfelt for samtale- og samarbeidspartnere i forhandlingene» (Meld. St. 21 (2011–2012), s. 68). Disse uttalelsene understreker at Norges søken etter status har vært vellykket, noe som har ført til at Norge har fått tilgang til beslutningstakere.

Ifølge Leira (2013) vil det å motiveres av politisk kapital implisitt referere til egeninteresse. Det vil kunne gjøre det lettere å oppnå politisk oppslutning rundt ambisjonen om lederskap. Det har ifølge flere av informantene også vært tilfelle i Norge. Som informant 1 sa ««... grunnen til at den norske tilnærmingen har hatt såpass bred støtte er jo at den er forenlig med de norske interessene ...». På den annen side vil det å referere til egeninteresse kunne svekke Norges legitimitet (Leira, 2013). Som teorien sier, kan små land oppnå status gjennom å spille på sin moralske autoritet. Det kan gjøre det viktigere å handle i tråd med det som er «passende» og som gjenspeiler landets ansvar og kapasitet, selv om ønsket om status utløper fra en konsekvenslogikk (Thielemann, 2003). Som informant 10 også påpekte er ikke Norge noe militærmakt, og derfor er den normative makten

viktig. Det er derfor riktig å beskrive at et ønske om status befinner seg i skjæringspunktet mellom normative hensyn og egeninteresse.

6.2.5 Ambisjonen om norsk klimalederskap: Grønnvasking eller edle motiver?

Denne oppgaven hadde som mål å identifisere mulige motivasjoner bak det norske ønsket om klimalederskap, til tross for at landet er en av verdens største olje- og gasseksportører. Gjennom å analysere de empiriske observasjonene i lys av de teoretiske tilnærmingene er det belegg for å si følgende: Norge ønsker å være en leder fordi det er moralsk riktig å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem, men også fordi man gjennom utøvelsen av lederskap kan legge føringer på at det landene enes om vil være forenlig med norske interesser, og fordi Norge gjennom å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem, kan styrke sin internasjonale status. Så vel normer som nasjonale interesser og status er derfor viktig når man skal forklare den norske ambisjonen om lederskap.

Som en stor olje- og gasseksportør har Norges ambisjon om lederskap blitt beskyldt for å være hyklersk (Engen, 2023; Knežević, 2021). Hvorvidt det er hyklersk avhenger likevel av om det er en sammenheng mellom interessene som utløper fra rollen som olje- og gasseksportør og ønsket om lederskap. Videre må det være belegg for å si at Norges ambisjon om lederskap fungerer som et skalkeskjul for å fremme egne interesser og at Norge ikke har interesse av effektivt klimasamarbeid. Basert på funnene i denne oppgaven er det bare grunnlag for å hevde førstnevnte. Det *er* en sammenheng mellom interessene som utløper fra rollen som olje- og gassprodusent og ønsket om lederskap. Disse interessene inngår dog i en større koalisjon av interesser og er ikke det eneste som driver Norge. I denne koalisjonen finner man også interessen av ambisiøse klimaavtaler og internasjonalt samarbeid.

Videre er det liten grunn til å tro at Norge aktivt jobber for å kamuflere denne sammenhengen. Ja, på den ene siden vil den norske ambisjonen om lederskap kunne føre til at Norge ikke bare forbindes med olje og gass. Det er i Norges interesse. På den annen side har de empiriske observasjonene vist at Norge *er* tilbøyelige til å legge egeninteresser til side til fordel for felleskapets beste og at Norge ønsker å begrense klimaendringene. Som informant 7 også påpekte så «ser jo folk» at Norge står i en klimaspagat. Det taler imot at Norge bedriver hyklery og at rollen til normer også er viktig for å forklare det norske ønsket om lederskap. Gjør det Norge til en helt?

Muligens ikke. I klimaregimet vil det være vanskelig å forene rollen som olje- og gasseksportør med heltestatus. Mange vil mene at det bør man forvente av rike, industrialiserte land.

Man kan selvfølgelig spørre seg om det er *troverdig* at et land som fortsetter å produsere olje og gass faktisk motiveres av et ønske om å begrense klimaendringene. Det er en selvmotsigelse, og hvor troverdigheten til Norge ville vært større om de var villige til å kutte i egen olje- og gassproduksjon. Det støttes av hva (Parker & Karlsson, 2010) fant om at EU ville øke sin troverdighet gjennom å forbedre sin interne måloppnåelse (s. 941). Oppgavens funn tyder på at Norges lederrolle er begrenset til å samsvare med regjeringens koalisjon av interesser, som igjen utløper fra befolkningen. Samtidig hevder flere informanter at det både er mer kostnadseffektivt, og større klimaeffekt å kutte utslipp utenfor Norge. Det er derfor for enkelt å si det å fortsette å produsere olje og gass er ensbetydende med at man ikke ønsker å begrense klimaendringene, men der ens troverdighet, med rette, settes i tvil. Om Norge vil være en leder vil de måtte følge opp hjemme.

Oppgavens funn tilsier likevel at det ikke er belegg for å si at rollen som olje- og gasseksportør gjør en uegnet til å påvirke andre land eller svekker muligheten til å overkomme de mange hindrene til internasjonalt samarbeid – som er det lederskap handler om. Tvert om har denne oppgaven vist at Norge har ressurser og egenskaper som gjør landet egnet for lederskap. Det er heller ingen indikasjoner på at Norge motarbeider eller hindrer enighet, selv om et sterkt og ambisiøst klimaregime vil kunne svekke norske olje- og gassinteresser, ettersom land vil redusere sin avhengighet av fossil energi. Som informant 10 påpekte kan det å ha en lederposisjon være «en måte å beskytte seg selv fra kritikk og også beskyttet seg selv fra risikoen knyttet til å omstille seg fra olje. Men den risikoen øker veldig mye. Så det vil også på sikt slå tilbake på Norge». Oppgavens funn underbygger derfor at Norges ambisjon om lederskap bygger på edle motiver, selv om landet vil forsøke å ivareta sine interesser så langt det lar seg gjøre.

For å oppsummere er det vanskelig å sette en merkelapp på Norges ønske om en lederrolle. Selv om den norske ambisjonen om lederskap til dels kan grønnvaske Norge og i informant 2 sine ord «dempe den eventuelle negative persepsjonen» olje- og gass kan skape, er det tydelig at Norge er motivert til å bidra i klimaarbeidet, mer enn mange andre land, med eller uten fossile interesser. Lederskamsambisjonen er derfor ikke en strategi for å grønnvaske Norge. Om Norges ambisjon om lederskap skulle være vellykket, betyr det at landet har klart å tiltrekke seg følgere som er enige

i at Norges løsninger er hensiktsmessig (Underdal, 1994). Ifølge Karlsson et al., (2012) avhenger det av at Norge lykkes i å fremstå som dedikert av å fremme felleskapets beste. Om Norge gjennom å utøve lederskap kan bidra til løsninger alle kan enes om, delvis motivert av egeninteresse eller ei, vil det å være mer proaktivt enn å ikke ta en lederrolle, og muligens bidra mer til å begrense klimaendringene enn det motsatte.

6.3 Bidrag til lederskapslitteraturen

Nå som jeg har identifisert motivasjonene bak det norske lederskapet, vil jeg diskutere hvordan funnene kan utgjøre et bidrag til lederskapslitteraturen. Det er særlig fire aspekter ved oppgavens funn jeg vil diskutere i lys av lederskapslitteraturen. Det første er hva oppgavens funn sier om aspirerende ledere sine motivasjoner. Det andre er hvorvidt motivasjonene kan sies å ha betydning for om en kan karakteriseres som en leder. Det tredje er knyttet til om Norge som en olje- og gassseksportør kan kalles en leder, og det fjerde handler om hvordan en vedvarende ambisjon om lederskap over tid kan påvirke motivasjonene.

6.3.1 Hva motiverer aspirerende ledere?

Som nevnt er lederskapslitteraturen kritisert for å utelate hva som er ment å motivere ledere til å påta seg en slik rolle (Skodvin & Andresen, 2006). Funnene i denne oppgaven tilsier at Norge som en aspirerende leder motiveres av normative hensyn, egeninteresser og status. Ifølge informantene er det normative hensyn og status som har størst forklaringskraft, men egeninteresse kan heller ikke kan avskrives som en viktig motivasjon. Oppgaven har også belyst noen kontekstuelle forhold som kan bidra til å forklare den norske ambisjonen om lederskap. Det er tradisjonene for å være synlige i utenrikspolitiske spørsmål, engasjement i klimaspørsmål og tilbøyelighet for å støtte multilateralisme.

Hvis vi sammenligner Norges motivasjoner med EU sine (Oberthür & Roche Kelly, 2008), er det stort samsvar mellom motivasjonene. I likhet med EU støtter Norge multilateralisme, og der klimapolitikk har vært viktig i EUs integrasjonsprosess, er det også tverrpolitisk enighet om lederskapsambisjonen i Norge, til tross for mye uenighet om nasjonale virkemidler. Der EU og Norge skiller seg fra hverandre er at EU ønsker å begrense sin avhengighet av å importere energi, imens Norge ønsker avtaler hvor de kan fortsette å kapitalisere på energiekspert. Funnene i denne oppgaven underbygger derfor den tidligere litteraturen om motivasjoner for lederskap, som viser at egeninteresse er av betydning, også for ledere. Samtidig tyder funnene i denne oppgaven på at

for land som Norge, hvor blant annet olje- og gassinteressene ikke lar seg forene med normene i klimaregimet, at normer potensielt kan ha en større forklaringskraft enn hos land hvor normene og egeninteressene i større grad sammenfaller. Hvis ikke normer var av betydning ville lederskapsambisjonen til en av verdens største olje- og gasseksportører vanskelig latt seg forklare.

6.3.2 Betydningen av motivasjoner

Videre vil jeg diskutere om Norges vektlegging av egeninteresse kan ha betydning for hvorvidt Norge kan kalles en leder, med forbehold om at de lykkes med å få følgere. Som nevnt assosieres ledere i lederskapslitteraturen med kollektive mål (Malnes, 1995; Underdal, 1994), og i klimaregimet kan vi si at det er å begrense global oppvarming til 1.5 grader. Oppgavens funn tyder på at Norges egeninteresser til dels sammenfaller med det kollektive målet om å begrense klimaendringene. Det er fordi Norge støtter multilateralt samarbeid og ønsker ambisiøse klimaavtaler, fordi klimaendringene også rammer Norge og fordi Norge har en interesse av en stabil verdensøkonomi. Samtidig har oppgaven vist at Norge har interesser i fossil energi, noe som kan stå i kontrast med det kollektive målet.

Selv om Norge delvis motiveres av egeninteresse, er det basert på funnene i denne oppgaven ikke grunnlag for å si at Norge motarbeider kollektiv handling (Underdal, 1994) eller at Norge prioriterer egeninteresser over kollektive mål, selv om de har en interesse i hva de kan få ut av ulike avtaler (Malnes, 1995). Som informant 7 uttalte:

Det betyr jo også, når det kommer ned til siste dagens forhandlinger så er det ikke: “Hva er norsk posisjon”. Det er ikke så viktig lenger. Hvis verden kan gå med på dette, så er vi også med. Så vi klarer å ta et globalt perspektiv. Det bør en leder gjøre, ikke sant?

Ifølge Underdal (1994) vil de som er tilnærmet likegyldig til alternativene til en avtale være tilbøyelige til å ta rollen som følger. Funnene i denne oppgaven tilsier at Norge ikke er likegyldige til alternativene i en forhandling, og det er derfor naturlig at de søker en lederrolle. Det viktigste er at de er villige til å putte sine egeninteresser til side om det skulle være et hinder til enighet, noe Norge er tilbøyelige til fordi de også motiveres av normative hensyn som felleskapets beste. Det at Norge delvis motiveres av egeninteresse har derfor ikke betydning for hvorvidt Norge kan kalles en leder, fordi egeninteressene ikke prioriteres over det kollektive målet, til tross for at de kommer til uttrykk underveis i forhandlingene.

Videre har denne oppgaven vist at Norge motiveres av muligheten til å høyne sin status og politiske kapital. For å oppnå status fordres det at en spiller på moralsk autoritet og at en bidrar til å løse klimautfordringen, til tross for å være et lite land (de Carvalho & Neumann, 2015). Som informant 8 påpekte: «Det er århundrets største problem. Sånn at kan du spille en forskjell der har det en utrolig stor betydning». Å motiveres av status peker derfor i retning av å måtte prioritere normative hensyn over egeninteresse for å få en slik anerkjennelse. I det minste i Norges tilfelle hvor interessene og normene delvis står i kontrast med hverandre. Videre kan det å motiveres av politisk kapital i større grad sies å være koblet til egeninteresse (Leira, 2013). Ønsket om tilgang på beslutningsdeltagere står dog ikke i kontrast til det kollektive målet om å begrense klimaendringene, fordi det vil være et resultat av bidraget man har gjort for å løse et kollektivt problem.

I sum trenger verken det at Norge motiveres av egeninteresse eller status å stå i kontrast med det kollektive målet, nettopp fordi oppgaven har vist at det kollektive målet om å begrense klimaendringene er av høyeste prioritet – særlig i slutten av forhandlingene. Det samsvarer med hva Saul og Seidel (2011) sier om at ledere karakteriseres av deres *mål* og at det derfor er irrelevant om motivasjonen for å løse et kollektivt problem er altruistiske årsaker eller egeninteresse. Det står dog i kontrast med hva Skodvin & Andresen (2006) sier om at ledere i prinsipp ikke kan motiveres av egeninteresse fordi de er forventet å ofre noe. Denne oppgavens funn tyder på at et land kan motiveres av egeninteresse, men bare opp til det punktet at det ikke hindrer enighet. Det er også sannsynlig at en leder vil måtte ofre noe til fordel for enighet, og egeninteresser alene er derfor ikke en tilstrekkelig motivasjon for lederskap.

6.3.3 Norge: Den ideelle klimaleder?

I lys av lederskapslitteraturen, fremstår faktisk Norge som en ideell leder fordi landet har interesser som går på tvers av det som forventes i klimaregimet. Norge evner derfor å oppfylle det tvetydige kravet i lederskapslitteraturen, og som Skodvin & Andresen (2006) påpeker, der en leder *har* egeninteresser, men samtidig er forventet å ofre noe. I prinsipp utelukker det at aspirerende ledere med egeninteresser som sammenfaller med normene i klimaregimet kan være en leder. For Norge derimot er de *på grunn av* sine olje- og gassinteresser egnet for lederskap i klimaforhandlingene. Det påpeker også informant 1 når han sier at rollen som olje- og gasseksportør «forsterker behovet for en global avtale, eller for et sterkt internasjonalt klimaregime, og dermed gjør det mer naturlig

å prøve å være en leder og bidra til å få på plass et sånt regime». At Norge er god lederkandidat understrekes også av hva Victor (2016) sier om at: «There is no “small” country that has done more to advance cooperation on climate change than Norway» (s. 136).

Hvorvidt Norge har måttet ofre noe er vanskelig å si, men da klimaregimet har utviklet seg i en retning med større fokus på nasjonale utslipp og der energi sakte, men sikkert har fått en plass på agendaen, er det trolig at Norge på sikt vil måtte ofre noe. Det underbygges av hva Harrison & Bang (2022) sier om at Norge vil måtte rette fokuset mot sin egen olje- og gassproduksjon om de fortsatt vil være en leder. Ifølge regjeringens egne uttalelser er de også innforstått med forventningene om at de som aspirerende leder må bidra med betydelige tiltak i Norge (Meld. St. 14 (2010 – 2011),; Meld. St. 21 (2011–2012); St.meld. nr. 34 (2006-2007)), selv om de konkrete planene enn så lenge uteblir.

Det at Norge har egeninteresser i olje og gass, men til tross for det har ønsket en lederrolle kan også øke sannsynligheten for enighet, da denne oppgaven har vist at Norge søker å ivareta disse interessene (og andre), særlig underveis i forhandlingene. Det gjenspeiles i løsningene Norge legger fram og promoterer. Det kan gjøre Norge bedre rustet til påvirke andre land, særlig de med fossile eller industri-spesifikke interesser og muligens også land med mye penger, nettopp fordi den globale og kostnadseffektive tilnærmingen er forenlig med disse interessene (Boasson & Lahn, 2016). Det øker sannsynligheten for å tiltrekke seg følgere og skape enighet om internasjonalt samarbeid (Schirm, 2010 i Parker & Karlsson, 2013, s. 583), som jo er målet om Norge skal oppnå ambisjonen om lederskap.

6.3.4 Kan lederskapsambisjonen påvirke motivasjonene?

Til slutt vil jeg diskutere hvorvidt Norges motivasjoner med tiden *kan* ha blitt påvirket av nettopp lederskapsambisjonen. Denne antagelsen grunner i de mange forventningene som følger fra en mulig lederrolle. Blant annet det å bidra til å overkomme kollektive handlingsproblemer og fremme et kollektivt mål (Malnes, 1995; Underdal, 1994; Young, 1991). For å overkomme kollektive handlingsproblemer og bidra til enighet er det sannsynlig (Malnes vil si nødvendig) at en tidvis må tilsidesette egne interesser. Videre har litteraturen vist at et vellykket lederskap avhenger av troverdighet (Gupta & Ringius, 2001; Parker & Karlsson, 2010) og at en aspirerende leder må

fremstå dedikert til å fremme felleskapets beste (Karlsson et al., 2012). Ambisjonen om lederskap og de påfølgende forventningene kan derfor over tid legge begrensinger på Norges handlingsrom om de ønsker å lykkes. Solberg-regjeringen sa selv at «fordi Norge er et rikt industriland og foregangsland i klimaforhandlingene, bør vi øke ambisjonene fra 2020 til 2030». Det underbygger antagelsen om at lederskapsambisjonen kan forsterke betydningen av normer i utformingen av Norge sin atferd.

Dersom antagelsen om at en lederskapsambisjon kan påvirke motivasjonene stemmer, tyder det på at aspirerende ledere som utelukkende motiveres av ivaretagelsen av egeninteresser fort vil forstå at ambisjonen om lederskap vil begrense deres handlingsrom, hvor det kollektivet målet må prioriteres. En leder er også forventet å ofre noe, som gjør lederskap til en ugunstig strategi. Om en ønsker å fremme egne interesser kan en heller ta en ordinær forhandlingsposisjon og følge det lederskapet som er mest forenlig med disse interessene. Det belyser det siste og viktige punktet om at lederskap er et resultat av følgere. Ledere må derfor ivareta følgerne sine interesser. I sum kan vi si at aspirerende ledere som utelukkende søker å ivareta egne interesser, vil forbli akkurat det, en *aspirerende* leder.

6.4 Teoretisk bidrag

Til slutt kan funnene i denne oppgaven utgjøre et bidrag til debatten om den relative betydningen av rollen til henholdsvis normer og nasjonale interesser for å forklare handling og internasjonalt samarbeid (Bechtel et al., 2019; March & Olsen, 1998). Denne delen vil derfor løfte blikket og diskutere hva som kan forklare staters posisjoner i klimaforhandlinger mer generelt. Spørsmålet av betydning er hvorvidt og når det er sannsynlig at en av handlingslogikkene har større betydning i utformingen av staters posisjoner i internasjonale forhandlinger (March & Olsen, 1998).

Oppgavens funn tyder på at det å følge normene som utløper fra klimaregimet har vært en viktig motivasjon for Norges atferd i internasjonale klimaforhandlinger, da informantene viste til konkrete eksempler hvor Norge har handlet mer i tråd med hva som er passende enn med hva som er i deres egeninteresse. Inkluderingen av 1.5 graders målet i Parisavtalen og det at Norge har valgt en annen posisjon enn Saudi-Arabia underbygger antagelsen om at Norges identitet og ønsket om å gjøre det som er passende i klimaregimet er viktig i utformingen av handling – selv når sterke interesser er til stede.

På den ene siden viser det at det ikke er naivt å tro at Norge, et land med interesse i eksporten av fossil energi, er villige til å justere sin atferd i klimaforhandlingene i tråd med hva som er forventet og at konsekvenslogikken ikke er det eneste de baserer sine handlinger på. Det er et viktig funn fordi det for et land med fossile interesser antagelig vil være vanskeligere å basere handlingene sine på normer, nettopp fordi det å følge normene kan gå på bekostning av landets egeninteresser. Videre tyder funnene i denne oppgaven på at betydningen av normer er særlig viktig i sluttforhandlingene av avtaler, da det ikke er noe som tilsier at Norge har motarbeidet enighet og kollektiv handling.

På den annen side understreker funnene i denne oppgaven at selv om normer er en viktig forklaringsfaktor, bør en ikke nedtone betydningen av konsekvenslogikken i utformingen av norske posisjoner. Særlig underveis i forhandlingene er det konsekvenslogikken som best kan forklare Norge sin promotering av fleksible forpliktelser, kvotehandling og klima- og skogprosjektet. Felles for alle disse tiltakene er at de vil kunne bidra til å begrense klimaendringene og er derfor i tråd med det kollektive målet, uten å gå på bekostning av norske, økonomiske og mer helhetlige egeninteresser. Norges vektlegging av interesser kan også linkes til viktigheten av å opprettholde den politiske enigheten om å påta seg lederskap. Uten forankringen i egeninteresse er det ifølge noen av informantene grunn til å tro at den politiske enigheten ikke ville vært så stabil.

Når det kommer til antagelsen om at små stater søker status i internasjonale fora styrker oppgavens funn den antagelsen. At Norge er veldig opptatt av synlighet er i tråd med hva de Carvalho & Neumann (2015) sier om at små stater er sårbare overfor såkalt «status insecurity». Ifølge informant 2 ser dette likevel ikke ut til å gjelde alle små land. Oppgavens funn indikerer at Norges finansielle ressurser gjør det mulig å utgjøre en forskjell i klimaregimet og dermed oppnå status. Finansielle ressurser og villigheten til å bruke dem samsvarer derfor med hva Lahn & Rowe, (2014) sier om at klimaregimet åpner for nye former for hierarkier og hva som teller som makt og at Norge gjennom å være en «generøs finansiell bidragsyter» har oppnådd status (s. 140). Videre har oppgaven vist at et land som søker status er avhengig av å bidra og helst utgjøre en forskjell, noe som impliserer at de vil følge normene for å oppnå status. Det å følge normer i dette tilfellet kan dog ikke tilskrives et ønske om å gjøre det som er passende, men som Thielemann (2003) påpeker, en konsekvenslogikk. Det underbygges også av at Norge har brukt klimadiplomati til å få en midlertidig plass i Sikkerhetsrådet.

At normer kan fungere som et skalkeskjul for politiske interesser har denne oppgaven delvis belyst. I Norges tilfelle er det derimot belegg for å si at Norge til dels utformer sine posisjoner i tråd med det som er passende, fordi det er det moralsk riktige å gjøre. Hvis Norges posisjon utelukkende var basert på en konsekvenslogikk, kunne de i informant 6 sine ord «heller vært Saudi-Arabia». Samtidig ville Norge gjennom å ha en slik posisjon kunne skade bildet andre land har av Norge som moralsk og humanitær stormakt og som en aktør man kan ha tillit til – en strategi Norge har brukt mye ressurser på. Det belyser at selv de mest idealistiske og moralske argumentasjoner kan inneholde spor av egeninteresse. Basert på funnene i denne oppgaven er det noe man skal være bevisst, men ikke se seg blind på. Alt kan ikke forklares av en konsekvenslogikk, og uten normer ville vi ikke kunne forklart den norske ambisjonen om lederskap ifølge informantene i denne studien. Det samsvarer med hva Bechtel et al., (2019) fant om at interesser og normer fungerer som komplementære forklaringer på individuelle politiske preferanser. Betydningen av normer i utformingen av staters posisjoner, særlig i demokratier, bør heller ikke tas ut av ligningen.

6.5 Metodiske bemerkninger

Basert på oppgavens funn er det tilsynelatende grunn til optimisme når det kommer til fremtidens globale klimasamarbeid, når selv land med fossile interesser kan legge normer til grunn for sine handlinger. Funnene i denne oppgaven kan ikke uten videre generaliseres til andre land med fossile interesser, dvs. at vi ikke kan forvente at alle land med fossile interesser vil basere sine posisjoner på normene som utløper fra klimaregimet. Det er fordi Norge har en identitet som legger begrensninger på hvordan de kan oppføre seg og hvilke posisjoner de kan ta, uten å skade «merkevaren» Norge og kanskje viktigst – bildet de har av seg selv. Samtidig er det noen kontekstuelle forhold som har gjort det mulig for Norge å forene normene i klimaregimet med landets egeninteresser. Det er blant annet tilbøyeligheten til å støtte multilateralt samarbeid, store finansielle ressurser og aksepten av vitenskapen.

Til slutt vil jeg si litt om validiteten til slutningen om at Norge til dels motiveres av egeninteresse. Som nevnt, var flere av informantene uenige i at Norge ønsker å være en leder for å ivareta sine olje- og gassinteresser. At forklaring 2 ble avgrenset til å gjelde olje- og gassinteresser alene, kan ha gjort at betydningen av egeninteresse fremstår mindre enn den faktisk er. Intervjuenes åpne spørsmål gjorde dog at disse ikke-trivielle nyanseringene kom fram, noe som fikk betydning for oppgavens slutninger. Jeg anser avgrensningen som hensiktsmessig, da formålet med denne

oppgaven var å se det norske klimalederskapet i sammenheng med Norges rolle som olje- og gass eksportør, og det var derfor viktig å kunne avkrefte eller bekrefte hvorvidt ivaretagelsen av disse interessene utgjorde en motivasjon.

7 KONKLUSJON

I denne oppgaven har jeg undersøkt følgende problemstilling:

Hvorfor ønsker Norge å være en leder i internasjonale klimaforhandlinger, til tross for at landet er en av verdens største olje- og gassseksportører?

Formålet med oppgaven var derfor å identifisere motivasjonene som kan forklare den norske lederskapsambisjonen. Oppgavens problemstilling og formål er et resultat av litteraturgjennomgangen som belyser at konseptualiseringen av lederskap gjør det vanskelig å vite hva som er ment å motivere ledere til å innta en lederrolle. Det er også lite litteratur om hva som motiverer aspirerende eller «erklærte» ledere til å påta seg en slik rolle.

7.1 Oppsummering

For å oppfylle oppgavens formål og besvare problemstillingen gikk jeg fram på følgende måte. I kapittel 2 etablerte jeg at Norge har en lederskapsambisjon. Basert på regjeringens egne uttalelser fra 2005 og fram til 2019 er det tydelig at Norge, uavhengig av regjering, ønsker en lederrolle og at de er bevisst hvordan deres handlinger vil påvirke en slik mulighet.

I kapittel 3 ga jeg en oversikt over det teoretiske rammeverket som består av tre teoretiske tilnærminger. Det inkluderer en norm-basert teori, en liberal teori og en teori om at små stater søker status i internasjonale fora. Teoriene kan sies å være teoretiske ytterpunkter, men felles for de alle er at de kan forklare motivasjoner for handling. Gjennom å benytte tre teoretiske tilnærminger minsket jeg muligheten for å utelukke mulige motivasjoner for norsk lederskap. Jeg knyttet også teoriene til større debatter i internasjonal politikk.

I kapittel 4 forklarte jeg hvordan jeg gikk fram for å besvare problemstillingen. Jeg belyste også de metodiske utfordringene og hvordan jeg har prøvd å overkomme disse. For å besvare problemstillingen benyttet jeg kvalitative eliteintervjuer av de som deltar i utformingen av Norges posisjoner eller av andre grunner besitter mye kunnskap om Norges internasjonale klimapolitikk.

De ble også spurt om hvilke forklaringer de mente har størst forklaringskraft, samt gitt mulighet til å foreslå alternative forklaringer.

Dataen fra intervjuene ble oppsummert og tematisert i kapittel 5.

I kapittel 6 analyserte jeg de empiriske observasjonene i lys av de teoretiske tilnærmingene, med sikte på å identifisere mulige motivasjoner for norsk lederskap. Jeg diskuterte videre hvordan funnene i denne oppgaven kan tolkes i lys av lederskapslitteraturen. Til slutt diskuterte jeg hvordan oppgavens funn kan utgjøre et teoretisk bidrag til debatten om den relative betydningen til normer og/eller egeninteresse i utformingen av staters posisjoner, og videre betydningen av status for små stater.

7.2 Hovedkonklusjoner

Analysen har ledet fram til følgende hovedkonklusjoner. For det første ønsker Norge å være en leder fordi det er moralsk riktig å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem. Det betyr at Norge motiveres av normative hensyn som utløper fra normene i klimaregimet, især prinsippet om ansvar og kapasitet, og fra landets identitet som moralsk og humanitær stormakt. Ressursene og innsatsen Norge legger ned, blant annet for at embetsverket skal kunne spille en rolle som brobygger i klimaforhandlingene, vitner om at Norge anerkjenner at de har et relativt stort ansvar for klimaendringene. Videre gjenspeiler landets finansielle bidrag Norges kapasitet til å bidra til å løse klimautfordringen. At Norge motiveres av normer underbygges også av at Norge prioriterer det kollektive målet om å begrense klimaendringene over egeninteresse, blant annet da de gikk med på å inkludere 1.5 graders målet i Parisavtalen.

For det andre tyder intervjuene mine også på at Norge ønsker å være en leder fordi de gjennom utøvelsen av lederskap og påvirkningen av andre land kan legge føringer på at det landene enes om vil være forenlig med norske interesser. Det norske lederskapsambisjonen er altså delvis motivert av egeninteresse. Det inkluderer interessen om ambisiøse avtaler som setter strenge begrensinger på utslipp, men også at innretningen på avtalene åpner for at utslippskutt kan gjennomføres i samarbeid med andre land og der det er mest kostnadseffektivt. Det gagnar Norge fordi det åpner

for at norske myndigheter kan bidra til å kutte utslipp i andre land, og hvor den norske olje- og gasssektoren samtidig kan «gå fri».

For det tredje ønsker Norge å være en leder fordi det kan øke landets status og politisk kapital. Som et lite land har denne oppgaven vist at Norge naturlig vil søke status i internasjonale fora. Da klimaregiment åpner for nye hierarkier av betydning og redefinerer hva som teller som makt, kan Norge bruke klimaregimet til å øke sin status vis-a-vis andre land. Særlig viktige er Norges finansielle ressurser, da de gjør det enklere for et lite land å utgjøre en forskjell. Oppgavens funn tyder også på at Norges søken etter status kan forsterke betydningen av normer, da det vil være vanskelig å oppnå anerkjennelse uten å følge normene. I dette tilfellet betyr det at normer kan benyttes for å oppnå et annet mål – nemlig å øke landets status og videre få anerkjennelse og tilgang beslutningstakere.

For det fjerde har oppgaven belyst noen kontekstuelle forhold som kan sies å støtte den norske ambisjonen om lederskap. Det er Norges tradisjonen for å være synlige i utenrikspolitiske spørsmål, engasjementet i klimaspørsmål og tilbøyeligheten til å støtte multilateralisme. Norges finansielle ressurser og kunnskapsrike embetsverk gjør det også mulig for et lite land å utgjøre en forskjell. Ikke minst har den brede politiske enigheten om Norges lederskapsambisjon gjort det mulig for Norge å forfølge denne ambisjonen i flere tiår.

For det femte har oppgavens funn vist at Norges vektlegging av egeninteresse ikke har betydning for hvorvidt de kan kalles en leder, da det kollektive målet prioriteres over egeninteresse. Norge fremstår faktisk som en ideell leder nettopp fordi de må legge sine egne interesser til side for å fremme et kollektivt mål. Videre har oppgaven vist at det ikke er utenkelig at Norges motivasjoner kan ha blitt påvirket av det vedvarende ønsket om klimalederskap. Det kan ha gjort Norge mer tilbøyelige til å legge sine egne interesser til side.

For det sjette har denne oppgaven vist at betydningen av normer ikke skal undervurderes når en skal forklare Norges posisjon i klimaforhandlingene. Selv om Norges olje- og gassinteresser interesser står i kontrast med det kollektive målet om å begrense klimaendringene, tyder denne oppgaven på at betydningen til normer er viktig når en skal forklare det norske ønsket om lederskap.

Betydningen av normer bør derfor ikke undervurderes, selv når det å følge normene tilsynelatende går på bekostning av egeninteresser.

For å oppsummere kan vi si at Norge motiveres av normative hensyn, ivaretagelsen av egeninteresse og av status. Ifølge informantene i denne studien er det normative hensyn og status som har størst forklaringskraft. Det er dog vanskelig basert på de empiriske observasjonene i denne oppgaven å måle nøyaktig hvilke faktorer som har størst forklaringskraft. Uansett har oppgaven vist at Norge ønsker å bidra til å løse klimautfordringen. At landet er en olje- og gasseksportør vil legge føringer på hva slags løsninger Norge fremmer, slik alle deres interesser vil. Det er likevel ingen ting som tilsier at Norge vil hindre enighet eller motarbeide kollektiv handling for å ivareta sine egeninteresser, selv om Norge vil søke å ivareta sine interesser så langt det går. Norges ambisjon om klimalederskap er ifølge informantene i denne studien et resultat av edle motiver, selv om det *kan* gjøre bildet verden har av Norge noe mer balansert.

7.3 Forslag til videre forskning

For fremtidig forskning kan det være hensiktsmessig å undersøke hvilke av de tre forklaringene som har størst forklaringskraft i en norsk kontekst. Videre følger det fra ambisjonen om lederskap at Norge er avhengig av følgere for å bli anerkjent som en leder. Det ville derfor vært interessant å undersøke hvilke land Norge ser på som sine potensielle følgere og hvordan Norge går fram for å inkludere deres interesser i sitt lederskap. På den annen side ville det også vært interessant å se om andre land oppfatter Norge som en leder, eller om det forblir med ambisjonen.

Det kan også være relevant å studere om forklaringen som mottok støtte i denne oppgaven også kan bidra til å forklare andre lands ønske om klimalederskap. Forklaringen er: Norge ønsker å være en leder fordi det er moralsk riktig å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem, fordi man gjennom utøvelsen av lederskap kan legge føringer på at det landene enes om vil være forenlig med Norges interesser, og fordi Norge gjennom å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem, kan styrke sin internasjonale status. Særlig interessant ville det vært å undersøke motivasjonene til ledere som har interesser som ligner de norske eller som av andre grunner står i kontrast med normene i klimaregimet. På den måten kan vi se om betydningen av normer har større forklaringskraft, jo mer interessene til et land står i kontrast med normene.

8 LITTERATURLISTE

- Aberbach, J. D., & Rockman, B. A. (2002). Conducting and Coding Elite Interviews. *PS: Political Science & Politics*, 35(4), 673–676.
<https://doi.org/10.1017/S1049096502001142>
- Aklin, M., & Mildemberger, M. (2020). Prisoners of the Wrong Dilemma: Why Distributive Conflict, Not Collective Action, Characterizes the Politics of Climate Change. *Global Environmental Politics*, 20(4), 4–27. https://doi.org/10.1162/glep_a_00578
- Andresen, S., & Agrawala, S. (2002). Leaders, pushers and laggards in the making of the climate regime. *Global Environmental Change*, 12(1), 41–51. [https://doi.org/10.1016/S0959-3780\(01\)00023-1](https://doi.org/10.1016/S0959-3780(01)00023-1)
- Bechtel, M. M., Genovese, F., & Scheve, K. F. (2019). Interests, Norms and Support for the Provision of Global Public Goods: The Case of Climate Co-operation. *British Journal of Political Science*, 49(4), 1333–1355. <https://doi.org/10.1017/S0007123417000205>
- Berry, J. M. (2002). Validity and Reliability Issues In Elite Interviewing. *PS: Political Science & Politics*, 35(4), 679–682. <https://doi.org/10.1017/S1049096502001166>
- Boasson, E. L., & Lahn, B. (2016). Norway: A dissonant cognitive leader? I R. K. W. Wurzel, J. Connelly, & D. Liefferink (Red.), *The European Union in International Climate Change Politics: Still Taking a Lead?* (s. 189–203). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315627199>
- Bugge, L. (2002). Bokkronikk. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 43(2), 259–269.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2002-02-05>

- Bäckstrand, K., & Elgström, O. (2013). The EU's role in climate change negotiations: From leader to 'leadiator'. *Journal of European Public Policy*, 20(10), 1369–1386.
<https://doi.org/10.1080/13501763.2013.781781>
- Climate Action Network - International. (u.å.). *Fossil of the Day at COP27*. Climate Action Network. Hentet 18. mai 2023, fra <https://climatenetwork.org/cop-27/fossil-of-the-day-at-cop27/>
- de Águeda Corneloup, I., & Mol, A. P. J. (2014). Small island developing states and international climate change negotiations: The power of moral "leadership". *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*, 14(3), 281–297.
<https://doi.org/10.1007/s10784-013-9227-0>
- de Carvalho, B., & Neumann, I. B. (Red.). (2015). *Small state status seeking: Norway's quest for international standing*. Routledge.
- Dimitrov, R. S. (2016). The Paris Agreement on Climate Change: Behind Closed Doors. *Global Environmental Politics*, 16(3), 1–11. https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00361
- Eckersley, R. (2013). Poles Apart?: The Social Construction of Responsibility for Climate Change in Australia and Norway. *Australian Journal of Politics & History*, 59(3), 382–396. <https://doi.org/10.1111/ajph.12022>
- Eckersley, R. (2016). National identities, international roles, and the legitimation of climate leadership: Germany and Norway compared. *Environmental Politics*, 25(1), 180–201.
<https://doi.org/10.1080/09644016.2015.1076278>
- Edwards, G., Cavelier Adarve, I., Bustos, M. C., & Roberts, J. T. (2017). Small group, big impact: How AILAC helped shape the Paris Agreement. *Climate Policy*, 17(1), 71–85.
<https://doi.org/10.1080/14693062.2016.1240655>

- Elgström, O. (2007). The European Union as a Leader in International Multilateral Negotiations—A Problematic Aspiration? *International Relations*, 21(4), 445–458.
<https://doi.org/10.1177/0047117807083071>
- Engen, R. V. (2023, januar 31). Fredsprisnominert: – Dere er hyklere. *VG*.
<https://www.vg.no/i/Lljdz1>
- Fink, A. (2003). *How to ask survey questions* (2. utg.). Sage.
- Gupta, J., & Ringius, L. (2001). The EU's Climate Leadership: Reconciling Ambition and Reality. *International Environmental Agreements*, 1(2), 281–299.
<https://doi.org/10.1023/A:1010185407521>
- Guterres, A. (2022, februar 28). *António Guterres (UN Secretary-General) to the press conference launch of IPCC report / UN Web TV*.
<https://media.un.org/en/asset/k1x/k1xcijxjhp>
- Halperin, S., & Heath, O. (2020). *Political research: Methods and practical skills* (3. utg.). Oxford University Press.
- Harrison, K., & Bang, G. (2022). Supply-Side Climate Policies in Major Oil-Producing Countries: Norway's and Canada's Struggles to Align Climate Leadership with Fossil Fuel Extraction. *Global Environmental Politics*, 1–22.
https://doi.org/10.1162/glep_a_00682
- Hurrell, A., & Sengupta, S. (2012). Emerging powers, North–South relations and global climate politics. *International Affairs*, 88(3), 463–484. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2346.2012.01084.x>
- Hurri, K. (2020). Rethinking climate leadership: Annex I countries' expectations for China's leadership role in the post-Paris UN climate negotiations. *Environmental Development*, 35, 100544. <https://doi.org/10.1016/j.envdev.2020.100544>

- IPCC. (2022, april 4). *The evidence is clear: The time for action is now. We can halve emissions by 2030.* — IPCC. <https://www.ipcc.ch/2022/04/04/ipcc-ar6-wgiii-pressrelease/>
- Jinnah, S. (2017). Makers, Takers, Shakers, Shapers: Emerging Economies and Normative Engagement in Climate Governance. *Global Governance*, 23(2), 285–306.
- Karlsson, C., Hjerpe, M., Parker, C., & Linnér, B.-O. (2012). The Legitimacy of Leadership in International Climate Change Negotiations. *AMBIO*, 41(1), 46–55.
<https://doi.org/10.1007/s13280-011-0240-7>
- Karlsson, C., Parker, C., Hjerpe, M., & Linnér, B.-O. (2011). Looking for Leaders: Perceptions of Climate Change Leadership among Climate Change Negotiation Participants. *Global Environmental Politics*, 11(1), 89–107. https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00044
- Kelemen, R. D., & Vogel, D. (2010). Trading Places: The Role of the United States and the European Union in International Environmental Politics. *Comparative Political Studies*, 43(4), 427–456. <https://doi.org/10.1177/0010414009355265>
- Kilian, B., & Elgström, O. (2010). Still a green leader? The European Union's role in international climate negotiations. *Cooperation and Conflict*, 45(3), 255–273.
<https://doi.org/10.1177/0010836710377392>
- Knežević, M. (2021, juni 4). Greta Thunberg om Norges klimarykte: – Veldig hyklersk. *NRK*.
https://www.nrk.no/klima/greta-thunberg-om-norges-klimarykte_-_veldig-hyklersk-1.15523253
- Lahn, B., & Wilson Rowe, E. (2015). How to be a 'front-runner': Norway and international climate politics. I B. de Carvalho & I. Neumann (Red.), *Small States and Status Seeking: Norway's quest for international standing* (s. 126–145). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315758817>

- Leech, B. L. (2002). Interview Methods in Political Science. *PS: Political Science & Politics*, 35(4), 665–668. <https://doi.org/10.1017/S1049096502001117>
- Leira, H. (2013). ‘Our Entire People are Natural Born Friends of Peace’: The Norwegian Foreign Policy of Peace. *Swiss Political Science Review*, 19(3), 338–356. <https://doi.org/10.1111/spsr.12044>
- Leira, H., & Sverdrup, U. (2013). Norske utenrikspolitiske interesser—Endringer i praksis, stillstand i debatt. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 30(4), 337–348. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3053-2013-04-05>
- Lie, K., & Stensaas, L. (2022, oktober 31). *Din guide til klimatoppmøtet – COP27*. fn.no. <https://www.fn.no/nyheter/din-guide-til-klimatoppmoetet-cop27>
- Liefferink, D., Arts, B., Kamstra, J., & Ooijevaar, J. (2009). Leaders and laggards in environmental policy: A quantitative analysis of domestic policy outputs. *Journal of European Public Policy*, 16(5), 677–700. <https://doi.org/10.1080/13501760902983283>
- Malkenes Hovland, K. (2022, oktober 27). *Norge kan tjene 1.900 mrd. på olje og gass i 2023: – En vanvittig gevinst*. <https://e24.no/i/34lbP0>
- Malnes, R. (1995). ‘Leader’ and ‘Entrepreneur’ in International Negotiations: A Conceptual Analysis. *European Journal of International Relations*, 1(1), 87–112. <https://doi.org/10.1177/1354066195001001005>
- March, J. G., & Olsen, J. P. (1998). The Institutional Dynamics of International Political Orders. *International Organization*, 52(4), 943–969. <https://doi.org/10.1162/002081898550699>
- Meld. St. 13 (2014–2015). *Ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU*. Klima- og miljødepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-2014-2015/id2394579/>

- Meld. St. 13 (2020–2021). (2021). *Klimaplan for 2021–2030*. Klima- og miljødepartementet.
<https://www.regjeringen.no/nn/dokumenter/meld.-st.-13-20202021/id2827405/>
- Meld. St. 14 (2010 – 2011). *Mot en grønnere utvikling— Om sammenhengen i miljø- og utviklingspolitikken*. Utenriksdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-14-2010--2011/id639684/>
- Meld. St. 21 (2011–2012). *Norsk klimapolitikk*. Miljøverndepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-21-2011-2012/id679374/>
- Meld. St. 27 (2018–2019). *Norges rolle og interesser i multilateralt samarbeid*.
Utenriksdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-27-20182019/id2654250/>
- Meld. St. 41 (2016–2017). *Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid*.
Klima- og miljødepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-41-20162017/id2557401/>
- Miljøverndepartementet. (2010). *Rapport fra partskonferansene under FNs klimakonvensjon – COP og COP/MOP* [Rapport]. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Rapport-fra-partskonferansene-under-FNs-klimakonvensjon--COP-og-COPMOP/id593920/>
- Miljøverndepartementet. (2013, august 24). *Regjeringens strategi for de internasjonale klimaforhandlingene* [Plan]. Regjeringen.no.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-klimaforhandlingene/id734330/>
- Moravcsik, A. (1997). Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics. *International Organization*, 51(4), 513–553. <https://doi.org/10.1162/002081897550447>
- Norad. (2020). *Klima- og skoginitiativet*. Norad. <https://norad.no/tema/klima-miljo-og-naturressurser/klima--og-skoginitiativet/skogprosjektet/>

- Norad. (2021, april 20). *Slik brukes bistandsmilliardene: Sterk økning i helsebistanden, mer til de fattigste i koronaåret*. Norad. <https://norad.no/aktuelt/nyheter/2021/slik-var-norsk-bistand-i-2020/>
- Norad. (2022, mai 10). *Tall som teller 2022: Norge ga rekordhøy helsebistand til verden i fjor*. Norad. <https://norad.no/aktuelt/nyheter/2022/norge-ga-rekordhoy-helsebistand-til-verden-i-2021/>
- Norsk Petroleum. (2022, mai 16). *Eksportverdier og volumer av norsk olje og gass*. Norskpetroleum.no. <https://www.norskpetroleum.no/produksjon-og-eksport/eksport-av-olje-og-gass/>
- NOU 2003:19. (2003). *Makt og demokrati*. Kommunal- og distriktsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-019/id118893/>
- NTB. (2021, juli 12). Meningsmåling: Stort flertall for fortsatt oljeleting. *Dagsavisen*. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2021/07/12/meningsmaling-stort-flertall-for-fortsatt-oljeleting/>
- Oberthür, S., & Groen, L. (2018). Explaining goal achievement in international negotiations: The EU and the Paris Agreement on climate change. *Journal of European Public Policy*, 25(5), 708–727. <https://doi.org/10.1080/13501763.2017.1291708>
- Oberthür, S., & Roche Kelly, C. (2008). EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges. *The International Spectator*, 43(3), 35–50. <https://doi.org/10.1080/03932720802280594>
- Parker, C. F., & Karlsson, C. (2010). Climate Change and the European Union's Leadership Moment: An Inconvenient Truth? *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 48(4), 923–943. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2010.02080.x>

- Parker, C. F., & Karlsson, C. (2017). The European Union as a global climate leader: Confronting aspiration with evidence. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*, 17(4), 445–461. <https://doi.org/10.1007/s10784-016-9327-8>
- Parker, C. F., & Karlsson, C. (2018). The UN climate change negotiations and the role of the United States: Assessing American leadership from Copenhagen to Paris. *Environmental Politics*, 27(3), 519–540. <https://doi.org/10.1080/09644016.2018.1442388>
- Parker, C., & Karlsson, C. (2013). Leadership and International Cooperation. I R. A. W. Rhodes & P. 't Hart (Red.), *The Oxford Handbook of Political Leadership* (s. 580–594). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199653881.013.026>
- Regjeringen. (2021, oktober 14). *Hurdalsplattformen*. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252/>
- Rognli, T., & Tomter, L. (2021, august 14). 55 prosent svarer ja til fortsatt leting av olje. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/55-prosent-svarer-ja-til-fortsatt-leting-av-olje-1.15610287>
- Rosvold, E. L. (2022). Norsk klima- og utenrikspolitikk: Er ambisjonen om å være en global klimaforkjemper forenelig med Norges rolle som petroleumsprodusent? *Internasjonal Politikk*, 80(1), Art. 1. <https://doi.org/10.23865/intpol.v80.3954>
- Saul, U., & Seidel, C. (2011). Does leadership promote cooperation in climate change mitigation policy? *Climate Policy*, 11(2), 901–921. <https://doi.org/10.3763/cpol.2009.0004>
- Schreurs, M. A., & Tiberghien, Y. (2007). Multi-Level Reinforcement: Explaining European Union Leadership in Climate Change Mitigation. *Global Environmental Politics*, 7(4), 19–46. <https://doi.org/10.1162/glep.2007.7.4.19>
- Skjærseth, J. B. (2017). The European Commission's Shifting Climate Leadership. *Global Environmental Politics*, 17(2), 84–104. https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00402

- Skjærseth, J. B., & Wettestad, J. (2010). Making the EU Emissions Trading System: The European Commission as an entrepreneurial epistemic leader. *Global Environmental Change*, 20(2), 314–321. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2009.12.005>
- Skodvin, T., & Andresen, S. (2006). Leadership Revisited. *Global Environmental Politics*, 6(3), 13–27. <https://doi.org/10.1162/glep.2006.6.3.13>
- St.meld. nr. 15 (2008-2009). *Interesser, ansvar og muligheter—Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk*. Utenriksdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-15-2008-2009-/id548673/>
- St.meld. nr. 34 (2006-2007). *Norsk klimapolitikk*. Miljøverndepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-34-2006-2007-/id473411/>
- Thielemann, E. R. (2003). Between Interests and Norms: Explaining Burden-Sharing in the European Union. *Journal of Refugee Studies*, 16(3), 253–273. <https://doi.org/10.1093/jrs/16.3.253>
- Tørstad, V., & Sælen, H. (2018). Fairness in the climate negotiations: What explains variation in parties' expressed conceptions? *Climate Policy*, 18(5), 642–654. <https://doi.org/10.1080/14693062.2017.1341372>
- Underdal, A. (1994). Leadership Theory: Rediscovering the Arts of Management. I I. W. Zartman (Red.), *APPROACHES TO THE MANAGEMENT OF COMPLEXITY* (s. 178–201). Jossey-Bass Publishers.
- UNFCCC. (2015). *The Paris Agreement | UNFCCC*. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>
- Urpelainen, J., & Van de Graaf, T. (2018). United States non-cooperation and the Paris agreement. *Climate Policy*, 18(7), 839–851. <https://doi.org/10.1080/14693062.2017.1406843>

Victor, D. G. (2016). What the Framework Convention on Climate Change Teaches Us About Cooperation on Climate Change. *Politics and Governance*, 4(3), 133–141.

<https://doi.org/10.17645/pag.v4i3.657>

Vogler, J. (2005). The European Contribution to Global Environmental Governance.

International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), 81(4), 835–850.

Yin, R. K. (2003). *Case Study Research: Design and Methods* (3. utg.). Sage publications, Inc.

Young, O. R. (1991). Political Leadership and Regime Formation: On the Development of Institutions in International Society. *International Organization*, 45(3), 281–308.

Vedlegg 1: Intervjuguide

MOTIVASJONER FOR NORSK LEDERSKAP I INTERNASJONALE KLIMAFORHANDLINGER

Introduksjon av meg selv, prosjektet og samtykke til intervju og lydopptak.

Etablere rolle i klimaforhandlingene

1. Kan du **kort** beskrive din rolle i de internasjonale klimaforhandlingene og fortelle hvor mange forhandlingsmøter du har observert/deltatt på?

Lederskap i de internasjonale klimaforhandlingene

Jeg vil først stille deg noen generelle spørsmål knyttet til lederskap i de internasjonale klimaforhandlingene.

2. Vil du si at det å søke å være en leder i de internasjonale klimaforhandlingene er en strategi som utløper fra andre politiske mål?
  - Mulig oppfølgingsspørsmål: Hvis ikke: Kan det å være en leder være et mål i seg selv? Hvordan?
3. Hvordan vil du si at en leder i klimaforhandlingene skiller seg fra de andre aktørene i forhandlingene? Med andre ord; hva er det som gjør en leder til en leder?

Motivasjoner for norsk klimalederskap

Nå vil jeg stille deg noen spørsmål knyttet til Norges ambisjon om lederskap i klimaforhandlingene. Det har kommet tydelig fram i regjeringens kommunikasjon at de ønsker at Norge skal være ledende i klimaforhandlingene, og det til tross for at landet er en av verdens største olje- og gasseksportører.

4. Hvorfor tror du at Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene?

Mulige oppfølgingsspørsmål dersom informanten ikke kommenterer det selv

- Har du noen tanker om hvorvidt norsk olje- og gasseksport kan ha påvirket Norges ambisjon om å være en leder i klimaforhandlingene?

- Har det vært enighet rundt ambisjonen om å være en klimaleder, eller har det vært ulike fraksjoner?

Kommentere på forklaringer laget av forfatter

Til slutt vil jeg be deg om å kommentere tre forklaringer om mulige motivasjoner for norsk klimalederskap. Jeg ønsker å vite om du støtter eller ikke støtter de følgende forklaringene og om du har noen kommentarer.

(Les opp en og en ordrett)

- **Forklaring 1:** Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene fordi det er moralsk riktig å bidra til å løse et kollektivt handlingsproblem, og det til tross for eller uavhengig av at det kan svekke landets egeninteresser.
  - **Forklaring 2:** Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene for å ivareta sine statlige olje- og gassinteresser, fordi de gjennom utøvelsen av lederskap kan påvirke at det landene enes om ikke vil svekke den norske olje- og gassnæringen.
  - **Forklaring 3:** Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene fordi det kan øke landets status og politiske kapital i internasjonale fora.
5. Etter å ha hørt disse forklaringene, mener du at det er andre forklaringer som bedre kan forklare Norges ambisjon om lederskap?
  6. Er du noe du tenker taler imot én eller flere av forklaringene?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

Motivasjoner for norsk lederskap i internasjonale klimaforhandlinger?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke mulige motivasjoner for norsk lederskap i internasjonale klimaforhandlinger. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Forskningsprosjektet er en masteroppgave i statsvitenskap.

Jeg skal analysere følgende problemstilling: Hvorfor ønsker Norge å være en leder i klimaforhandlingene, til tross for at landet er en av verdens største olje- og gassseksportører?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Oslo er ansvarlig for prosjektet. Mine veiledere er professor Jon Hovi og postdoktor Vegard Tørstad.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget består av eksperter som har deltatt i eller observert internasjonale klimaforhandlinger de siste ti årene. Henvendelsen vil bli sendt ut til ca. 20 personer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju. Det vil ta ca. 30 minutter. Intervjuet består av spørsmål knyttet til lederskap i de internasjonale klimaforhandlingene og Norges motivasjoner knyttet til klimalederskap. Jeg vil også spørre om du kan kommentere ulike forklaringer knyttet til hvorfor Norge ønsker å være en leder i klimaforhandlingene. Jeg tar lydopptak og notater fra intervjuet, og intervjuet vil senere transkriberes og lagres elektronisk.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun forfatter av oppgaven som vil ha tilgang til dine opplysninger.
- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Datamaterialet vil lagres på forskningsserver.
- Du vil ikke kunne gjenkjennes i masteroppgaven.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes i november 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres. Den adskilte navnelisten med ditt navn og kontaktopplysninger vil slettes. Lydopptaket vil også slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitet i Oslo har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- *Universitet i Oslo* ved professor Jon Hovi (jon.hovi@stv.uio.no), postdoktor Vegard Tørstad (v.h.torstad@stv.uio.no) eller student Johanne M. Eriksen (johanmer@student.sv.uio.no)
- Vårt personvernombud: Roger Markgraf-Bye (personvernombud@uio.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Professor Jon Hovi
og postdoktor Vegard Tørstad)

Student (Johanne Melbostad Eriksen)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Motivasjoner for norsk lederskap i internasjonale klimaforhandlinger*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i *intervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)